

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Ondřej Kroupa

Právní ochrana zvířat jako vrcholových sportovců

Diplomová práce

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Právní ochrana zvířat jako vrcholových sportovců* vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 115 145 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 25. června 2024

Ondřej Kroupa

Poděkování

Velice rád bych poděkoval panu JUDr. Ondřeji Víchovi, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce. Také za cenné rady, trpělivost, doporučení a připomínky, které mi při psaní práce poskytl. Dále bych rád poděkoval Ing. Renému Vinklárkovi, dostihovému trenérovi a mému velkému kamarádovi za odborné rady a konzultace v průběhu. Také bych rád poděkoval svým rodičům a přítelkyni, kteří mě během studia i psaní této práce vydatně podporovali.

Obsah

Úvod.....	8
1 Základní pojmy.....	13
1.1 Pojetí zvířete v českém právním řádu.....	13
1.1.1 Pojem zvířete v občanském zákoníku.....	13
1.1.2 Pojem zvíře v zákoně na ochranu zvířat proti týrání.....	14
1.1.3 Pojem hospodářské zvíře v Zákoně na ochranu zvířat proti týrání a Veterinárním zákoně	15
1.2 Pojem svod zvířat dle Veterinárního zákona a veřejné vystoupení dle zákona na ochranu zvířat proti týrání.....	16
1.3 Animal Welfare.....	17
1.4 Pojem týrání zvířat.....	19
2 Základní zásady v rámci právní úpravy ochrany zvířat.....	21
3 Právní úprava de lege lata v oblasti ochrany zvířat jako vrcholových sportovců.....	24
3.1 Mezinárodněprávní úprava.....	24
3.1.1 Všeobecná deklarace práv zvířat.....	24
3.1.2 Dohody v rámci Rady Evropy.....	25
3.1.3 Mezinárodní dohoda o chovu, dostizích a sázkách.....	26
3.2 Právní úprava v rámci Evropské unie.....	28
3.3 Vnitrostátní právní úprava.....	31
3.3.1 Zákon na ochranu zvířat proti týrání.....	32
3.3.2 Veterinární zákon.....	35
3.3.3 Plemenářský zákon.....	36
4 Organizace na úseku ochrany zvířat, veterinární péče a plemenitby.....	37
4.1 Organizace na úseku ochrany zvířat.....	37
4.2 Organizace na úseku veterinární péče.....	38
4.3 Organizace na úseku plemenitby.....	38

4.4.	Jockey Club České republiky a Česká jezdecká federace.....	38
4.4.1	Jockey Club ČR.....	39
4.4.2	Česká jezdecká federace	41
5	Etika a právo v ochraně zvířat.....	42
6	Rozhodovací činnost soudů a jiných orgánů.....	45
7	Závěr	48
8	Bibliografie.....	54
8.1.	Monografie	54
8.2.	Právní předpisy mezinárodního práva	54
8.3.	Právní předpisy Evropské unie.....	55
8.4.	Právní předpisy České republiky.....	55
8.5.	Důvodové zprávy.....	57
8.6.	Judikatura	57
8.7.	Komentáře	57
8.8.	Odborné časopisy.....	58
8.9.	Internetové zdroje	58
8.10.	Ostatní zdroje.....	60
	Abstrakt	62
	Summary	63
	Klíčová slova	64
	Keywords.....	64

Seznam použitých zkratek

Čl.	Článek
Ust.	Ustanovení
Písm.	Písmeno
ZOZPT	Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ČR	Česká republika
Veterinární zákon	Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Plemenářský zákon	Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
FAWC	Farm Animal Welfare Committee
ZOTOPO	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
IFHA	International Federation of Horseracing Authorities
WOAH	World Organisation for Animal Health
FEI	Mezinárodní jezdecká federace
ČJF	Česká jezdecká federace
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
ES	Evropské společenství
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
LZPS	Listina základních práv a svobod
SVS	Státní veterinární správa
KVS	Krajská veterinární správa
SpŘ	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
Přestupkový zákon	Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů
Dostihový řád	Předpisy pro konání rovinových a překážkových cvalových dostihů

Kompetenční zákon Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů
státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpis

Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si vybral otázku právní ochrany zvířat jako vrcholových sportovců. Důvodem pro výběr tohoto tématu je jednak můj osobní vztah k této problematice, dále aktuálnost řešení dostatečnosti ochrany zvířat v rámci jejich využití ve sportu, a to jak na zákonné tak podzákonné úrovni. Tlak na změnu právní úpravy, nejen na národní, ale i na mezinárodní úrovni, ať už v rámci právních předpisů, tak i pravidel jednotlivých disciplín, je v dnešní době veliký. Sílí názory a snaha, zejména organizací na ochranu zvířat, co možná nejvíce stahovat zvířata ze soutěží, resp. omezit jejich účast v rámci sportu, potažmo zcela zrušit jednotlivé disciplíny. Zářným příkladem byla snaha ochranářů v minulých letech o vyloučení koňských parkurů z programu olympijských her v rámci moderního pětiboje i jako samotné soutěže nebo naprosté vyřazení překážkových dostihů v Německu. Proto bych se rád zaměřil na právní úpravu, jak vnitrostátní, tak mezinárodní. A to nejen na státní úrovni, ale i mezi jednotlivými organizacemi zastřešujícími dané sportovní odvětví. Na porovnání její dostatečnosti ve vztahu k možným rizikům, která mohou při soutěžích a závodech vznikat, tedy kde je hranice přípustného rizika vzniku zranění, míry stresu, kdy prozatím nedochází k zásahům do „Welfare“ a kdy naopak již jde o porušování předpisů a zda lze již daný skutek považovat za týrání zvířat a citelný zásah do přirozenosti zvířat.

Týrání zvířat jako oblast zkoumání, nejen z pohledu práva, ale i v oblasti veterinárního lékařství, je hojně zpracovávána, a to jak v odborných publikacích, tak i pojednávána studenty v rámci diplomových prací. Zároveň se jí věnoval jak Nejvyšší soud z pohledu trestněprávní ochrany zvířat v rámci trestného činu týrání zvířat podle § 302, resp. chovu zvířat v nevhodných podmínkách dle § 302a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, tak i Nejvyšší správní soud v rámci kasačních stížností. Tato rozhodnutí se ale týkala případů týrání zvířat mimo jejich sportovní využití. Jedním z rozhodnutí Nejvyššího soudu, který se týká koňských dostihů, je případ klisny Inkasentky. Zde se ovšem jednalo o soukromoprávní žalobu na náhradu škody, třebaže důvodem k podání bylo fatální zranění v průběhu dostihu. Toto dovolání ovšem Nejvyšší soud odmítl a nijak jej neprojednával. Tímto případem bych se rád zabýval v poslední kapitole.

Odborná literatura se zaměřuje zejména na oblast chovu koní a sportovním využitím jednotlivých plemen. Na evropské a mezinárodní úrovni neexistují žádné závazné normy, které by upravovaly použití zvířat ve sportu.¹ Existují pouze veterinární předpisy upravující přesun

¹ LERCIER, Marine., *Welfare protection of the animal-athlete in the sports company in light of the evolution of the legal regime for animals, dA. Derecho Animal (Forum of Animal Law Studies)* [online]. 10. ledna 2019 [cit. 10. března 2024]. Dostupné z: DOI <https://doi.org/10.5565/rev/da.404>, 3 s.

zvířat, resp. bezpečnost při přepravě a povinnost identifikace zvířat, kdy příslušná unijní nařízení upravující identifikaci zvířat a vzory jednotlivých průkazů.² Naopak oblast právní ochrany zvířat jako vrcholových sportovců není na odborné úrovni z pohledu práva nijak zadávaná a zpracovávána, a to jak v České republice, tak v zahraničí. Pokud jde o publikace, ty odborné se zabývají ochranou zvířat pouze na obecné úrovni, resp. pravidly pro pořádání svodů a veřejných vystoupení. Zpravidla se ale jedná o publikace z oblasti veterinárního lékařství, resp. publikace filozofické, které se zabývají právy zvířat z pohledu filozofie, etiky, a práva. Problematikou zvířat v rámci sportu se zabývají zejména organizace ochránců zvířat, kteří soustavně bojují za omezení či úplné zrušení disciplín napříč spektrem sportů, kterých se zvířata účastní a jsou aktivní při psaní článků na toto téma. Jedná se ovšem jen o jeden pohled na věc. Žádný z těchto zdrojů ovšem, dle mého názoru, nepojímá tuto problematiku komplexně a uceleně tak, jak bych se tomu rád věnoval v rámci své práce. Mým cílem je se zaměřit na současnou právní úpravu, rozhodovací činnost odpovědných orgánů a taktéž z aktuální situace ve společnosti, nejen v Česku, ale i v zahraničí, kde mají hlasy organizací ochránců větší váhu a účinek, než je tomu u nás. Ochrana zvířat se zaměřuje pouze na obecnou ochranu proti určitým faktorům, ať už se jedná o týrání, předcházení šíření nemocí, či např. v rámci přepravy. Tato obecná ustanovení ale lze bez dalšího použít i v rámci využití zvířat ve sportu. Bližší úprava se pak soustředí do řádů jednotlivých disciplín.

K dosažení cíle diplomové práce bych se rád pokusil nalézt odpovědi na tyto výzkumné otázky:

1. Je současná právní úprava dostačující pro to, aby zamezila přetěžování zvířat a jejich případnému fatálnímu zranění ve sportu? Či jsou pro daný účel dostačující vnitřní pravidla jednotlivých disciplín?

2. § 4 odst. 1 písm. a), zákona na ochranu zvířat proti týrání: Za týrání se považuje “ nutit zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly“ – je každý fatální úraz zvířete při sportu projevem skutečnosti, že nebylo pro danou disciplínu dostatečně fyzicky způsobilé a bylo tak nad jeho síly? Nebo je to jen souhra nešťastných náhod, případně chyba samotného zvířete, která vedla až úrazu?

² Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/262 ze dne 17. února 2015, kterým se stanoví pravidla podle směrnic Rady 90/427/EHS a 2009/156/ES, pokud jde o metody identifikace koňovitých (nařízení o průkazu koňovitých). Úř. Vest. L 59, 3. března 2015, v platném znění.

3. § 4 odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání považuje za týrání podrobit zvíře výcviku, veřejnému vystoupení či obdobnému účelu, je-li to pro zvíře spojeno s bolestí, utrpení či zraněním. Kde je míra přípustného rizika vzniku úrazu? Postačí k tomu, aby bylo možné sport zvířat považovat za týrání pouze riziko vzniku bolesti, utrpení či zranění nebo je nutné pouze 100% jistota vzniku takového stavu? Musí být přímým důsledkem účasti v soutěži vznik bolesti?

4. Je možné srovnávat etický a právní pohled na zvíře jakožto vrcholového sportovce? Je etika postavena na roveň právním předpisům (zákonným či podzákonným)?

Podle mé hypotézy je úprava ochrany zvířat ve sportu prostřednictvím pravidel a řádů jednotlivých disciplín dostatečná. Z pohledu mé hypotézy není možné každý úraz považovat za absenci fyzického stavu a biologických schopností, a proto nelze brát každý úraz, fatální či mírnějšího rázu, jako nucení k výkonům neodpovídajícím fyzickému stavu a schopnostem a tedy takové jednání považovat za týrání. Podle mé hypotézy není možné považovat za týrání zvířat pouhé riziko vzniku úrazu či bolesti ve srovnání se situacemi, kdy se možnost vzniku úrazu rovná jistotě. Mezi etickým a právním pohledem na zvíře jako vrcholového sportovce panuje silná závislost, přičemž čím je tlak z pohledu etického vyšší, tím vyšší je snaha přimět odpovědné orgány o změnu právní úpravy a výrazné omezení či úplné zamezení užití zvířat při sportu. Základní z metod užitých při vypracování je metoda analytická, která má za cíl podrobné zkoumání současné právní úpravy, její efektivitu, dostatečnost a pružnost reagovat na případné situace, kterých se týká, Taktéž metoda deskriptivní a komparativní, kdy bych se rád zaměřil na srovnání nejen současné právní úpravy v Česku a pravidel a řádů jednotlivých disciplín z hlediska jejich dostatečnosti a efektivnosti, ale také ve srovnání se zahraniční právní úpravou v této oblasti, taktéž s úpravou unijní.

Má diplomová práce je členěna do sedmi kapitol. Úvod má za cíl uvést do problematiky zvířat jako vrcholových sportovců, cíle, strukturu, výzkumné otázky a hypotézu, o jejichž zodpovězení se budu pokoušet v průběhu. Dále také hodnocení dosavadního zpracování tématu a charakteristiku použitých zdrojů vč. jejich zhodnocení. A na závěr taktéž návrhy na další výzkum v této oblasti.

První kapitola má za cíl představit stěžejní pojmy, které budou prostupovat celou práci a usnadnit tak orientaci v problematice. Dále tak nastínit rozdíl v definování zvířete předpisy soukromého a veřejného práva, osvětlit rozdíl mezi svodem a veřejným vystoupením.

Ve druhé kapitole jsou uvedeny jednotlivé právní principy v oblasti ochrany zvířat tvořící základ pro tvorbu právní úpravy a jakýsi úvod do následující kapitoly.

Třetí kapitola obsahuje výčet právní úpravy, mezinárodní, unijní a vnitrostátní, a to jak ústavní, zákonné a podzákonné, tak i úpravy pravidel a řádů jednotlivých sportovních odvětví, mající za cíl ochranu zvířat a minimalizaci rizik a možností, za kterých by mohlo dojít k týrání, ke vzniku bolesti, utrpení či zranění. Dále také zákonnou úpravu evidence hospodářských zvířat, kdy lze pro určitá sportovní odvětví používat pouze vybraná plemena zvířat.

Čtvrtá kapitola popisuje organizační strukturu orgánů v oblasti ochrany zvířat a veterinární péče, a to jak orgány státní správy, obce či obecní úřady obcí s rozšířenou působností, tak dvě stěžejní organizace zastřešující jednotlivá sportovní odvětví, při kterých hrají hlavní roli koně a kterým bych rád ve své práci věnoval pozornost.

Pátá kapitola pojednává o srovnání etiky a práva na úseku ochrany zvířat jako vrcholových sportovců. Mým cílem v této kapitole je uvést pomocí příkladů a ve spojení publikacemi, zda lze srovnávat etický a právní pohled na zvíře jako sportovce. Zda lze pro jednotlivý případ, či určitou množinu případů, zpravidla nešťastných náhod, považovat dané sportovní odvětví za nebezpečné a život ohrožující pouze na základě vlastních pocitů a přesvědčení, přestože pro daný okamžik byly dodrženy veškeré možné předpisy. A tedy, kde je hranice mezi etikou, pocity a právem. Je možné pouze na základě pocitů a přesvědčení, bez vlastních odborných znalostí pro dané sportovní odvětví, požadovat omezení či zrušení disciplín, soutěží?

Šestá kapitola analyzuje rozhodovací činnost soudů, správních orgánů a orgánů spadajících pod jednotlivé řídicí organizace, které mají za cíl na základě šetření a dokazování postihovat případná porušení předpisů, jejichž smyslem je ochrana, předcházení a zamezení možným případům týrání a situací, při kterých může docházet ke zraněním, ať už z pohledu veterinárního lékařství léčitelným, či těm, které i přes veškerou snahu mohou vést k přímé smrti či uspání veterinářem v důsledku předchozího zranění. Dále také případů, při kterých dochází k postihu osob, které se určitým způsobem provinili proti pravidlům, ačkoli nedošlo k přímému ohrožení života a zdraví účastníků.

Závěrečná sedmá kapitola obsahuje analýzu a hodnocení současné právní úpravy, poukazuje na případné nedostatky a v samém závěru také návrhy de lege ferenda k úpravě či doplnění stávající právní úpravy.

Pro psaní a zpracování této budu vycházet ze zákonné právní úpravy České republiky, vč. důvodových zpráv k zákonům i k jednotlivým novelizacím. Dále také z mezinárodních dohod, řádů organizací zastřešujících jednotlivá sportovní odvětví, pramenů unijního práva (oblast ochrany zvířat při transportu a jejich identifikaci). Také z rozhodnutí soudů, a to vč. Dostihového soudu. Taktéž z odborné literatury, která je cílena na obecnou ochranu zvířat, nikoliv v rámci sportu. Tyto obecné odborné publikace nicméně lze vztáhnout i na tuto oblast, absence odborných publikací v oblasti zvířecího práva je jedním z důvodů, pro který jsem se rozhodl pro takové téma své diplomové práce. Dále jako podklad použiji i články z odborných časopisů, dále také jiné internetové zdroje. Rád bych využil i osobních vyjádření a postřehů odborníků v oblasti koňských dostihů.

Téma „Právní ochrana zvířat jako vrcholových sportovců“ jsem si vybral pro svou diplomovou práci z několika důvodů. Prvním je skutečnost, že se jedná v dnešní době o ožehavé, a pro spoustu zainteresovaných i citlivé téma, kdy se nadále ve větší míře objevují názory, zejména organizací ochranářů zvířat, na to, že by se měla pravidla disciplín omezovat stále více, či je dokonce zcela zrušit. Třebaže riziko vzniku zranění, i fatálních, je v takových případech minimální. Aktivita těchto organizací roste s časem více a více a do jejich aktivit se zapojuje i mnoho osob bez jakýchkoliv odborných znalostí. Bohužel nikoliv z oblasti veterinárního lékařství, či přímo z prostředí daných disciplín. Tím druhým z nich je vlastní citová vazba k této problematice. Má dlouholetá aktivní činnost, ať už ve stájích v rámci péče a tréninku, ale také při závodech, a určitou krátkou dobu i publikační činnost pro časopis zaměřený na dostihový sport.

Pro omezený rozsah práce se nelze více blíže rozvést otázku správněprávní a trestněprávní odpovědnosti v rámci problematiky zvířat jako sportovců. Domnívám se ale, že ochrana zvířat, zejména předpisy trestního práva, které lze jako prostředek ultima ratio použít, již byla zkoumána a řešena řadou odborných publikací. Další z oblastí pak je problematika používání zakázaných látek (dopingu). Jedná se bezesporu o jednu z velice ožehavých oblastí ve sportu obecně, jak u lidí, tak u zvířat. Např. samotný seznam zakázaných látek, který obsahuje ve svém výčtu i takové, které nemají žádný vliv či situace, kdy se takový prvek dostane do těla jedince neúmyslně, např. skrze kontaminovaná krmivo (či potravinové doplňky) jsou zcela jistě případy, které by stály za další výzkum a jsou zajímavým námětem.

Ve své práci vycházím ze stavu právní úpravy ke dni 1. 3. 2024.

1 Základní pojmy

Na úvod své diplomové práce bych se rád zaměřil na několik základních pojmů, které jsou úzce spjaty s ochranou zvířat, a to definicí zvířete jak z pohledu soukromého, tak veřejného práva. Dále také tím, co se rozumí svodem, co je to welfare zásada a týrání dle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOZPT“) a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“).

1.1 Pojetí zvířete v českém právním řádu

1.1.1 Pojem zvířete v občanském zákoníku

V oblasti soukromého práva je pojem „zvíře“ definován v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NOZ“), konkrétně v § 494, který zní „*Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.*“ Nový občanský zákoník tedy opouští myšlenku, kterou ve svém znění prosazoval občanský zákoník z roku 1964, a která byla vůdčí již v dobách římského práva, které je označovalo za „*bučící nástroje*“, a to, že zvíře je věcí v právním smyslu. Konkrétně věcí movitou. V současné právní úpravě tedy od této teze bylo upuštěno. Současná právní úprava stojí na názoru, že zvíře jako „*smysly nadaný živý tvor*“ není věcí v právní smyslu. Podobný názor zastává i švýcarský, rakouský, německý či ruský občanský zákoník.³ Živé zvíře lze tedy dle aktuálně účinného občanského zákoníku považovat za zvláštní objekt práva odlišný od věci. Proto se: „*Ustanovení o věcech na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.*“⁴ Touto problematikou se zabýval i Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí, kdy dovedl, že při žalobě na vydání věci, dle § 1040 NOZ, je třeba: „*Při hodnocení všech relevantních okolností je zapotřebí přihlížet i k povaze zvířete jako živého tvora.*“ Kdy se v daném případě jednalo o psa silně fixovaného na svého pána a odloučení by mu, i vzhledem ke zdravotním potížím, mohlo způsobit psychickou újmu.⁵

Z pohledu současné právní úpravy, jak už bylo zmíněno, nemá živé zvíře již statut věci a je považováno za smysly nadaného živého tvora. Nestává se ovšem, pro absenci právní subjektivity, subjektem práva. Pokud se zvíře stane součástí právních vztahů, pak stále bude

³ BŘEZINA, Jan. *Dereifikace zvířete aneb skutečně již zvíře není věcí?* [online]. epravo.cz, 25. 5. 2020 [cit. 4. března 2024]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dereifikace-zvirete-aneb-skutecne-jiz-zvire-neni-veci-111098.html>

⁴ TÉGL, Petr. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III. § 419-654.* Praha: Leges, 2014, 232 s.

⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 1722/2018 [SR 7-8/2020]

v postavení objektů takových právních vztahů, ne už tak věcí v právním smyslu.⁶ Což však nebrání aplikaci ustanovení o věcech movitých, pokud tato neodporuje jejich povaze. Zvíře tak může být předmětem vlastnického práva, lze jej nabýt jak smlouvou, přivlastnit si jej i nálezem.

Oproti tomu mrtvé zvíře již nepoživá zvláštní ochrany a lze tak na něj nahlížet jako na věc hmotnou a movitou bez ohledu na to, jak k samotnému usmrcení došlo.⁷ Nezodpovězenou však ze strany zákonodárce zůstala otázka, čím živé zvíře je z pohledu práva. Není považováno za věc, zároveň ale pro něj nebyla založena žádná právní kategorie, pod kterou by bylo možné je podřadit.⁸ Zvláštní postavení je zdůrazněno i skutečností, na kterou klade důraz současná právní úprava. A sice, že hodnota živého zvířete není určována pouze jeho obecnou cenou. Kladen je důraz na určitý význam a hodnotu, která je podmíněna vlastnostmi zvířete, citovou vazbou jeho majitele k němu. Což bylo zohledněno mj. v úpravě náhrady při poranění zvířete v NOZ.⁹ Úprava v občanském zákoníku je ve svém rozsahu širší nežli v zákoně na ochranu zvířat proti týrání. Neboť sama se týká jak obratlovců, tak bezobratlých, pokud jsou schopni cítit bolest či stres.¹⁰

1.1.2 Pojem zvíře v zákoně na ochranu zvířat proti týrání

Zákonná definice v ZOZPT je upravena v § 3 písm. a), který uvádí, že se rozumí „*zvířetem každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo.*“ Na rozdíl od soukromoprávní úpravy je takový výčet užší, neboť se týká pouze živých obratlovců, zatímco občanský zákoník ve výše zmíněném § 494 NOZ zahrnuje jak obratlovce, tak živočichy bezobratlé. Neupravuje tak samotné právní postavení zvířete v soukromoprávních vztazích, nýbrž se jen snaží o zákonnou definici tohoto pojmu a vymezí konkrétních prostředků ochrany proti týrání. Jedná se o jedinou legální definici v rámci právního řádu České republiky (dále jen „ČR“), má tak širší působnost, v rámci které ji lze využít. Vycházet z ní tak mohou i jiné oblasti práva, např. trestní právo.

⁶ MÜLLEROVÁ, Hana. *Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník*. České právo životního prostředí, 2014, roč. 35, č. 1. s. 20

⁷ HUBKOVÁ, Pavlína. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, [online]. beck-online.cz, [cit. 4. března 2024]. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrq14za&rowIndex=0>, 548 s.

⁸ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, 392 s.

⁹ § 2970 NOZ - *Při poranění zvířete nahradí škůdce účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete tomu, kdo je vynaložil; požádá-li o to, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou zálohu. Náklady spojené s péčí o zdraví nejsou neúčelné, i když podstatně převyšují cenu zvířete, pokud by je vynaložil rozumný chovatel v postavení poškozeného.*

¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů [online]. justice.cz [cit. 4. března 2024]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Vymezení v § 3 písm. a) ZOZPT se dále dělí na další subkategorie, které jsou ale odlišné od dělení zvířat v občanském zákoníku. Ve své práci bych se rád zaměřil na veřejnoprávní členění dle ZOZPT, který uvádí rozdělení na 4 kategorie, volně žijící, hospodářská, v zájmovém chovu a pokusná.¹¹ Stěžejní pak pro mou práci budou zvířata hospodářská. Konkrétně pak koně, kteří jsou poddruhem zvířat nejčastěji využívaným ke sportu napříč sportovními odvětvími a porovnání zákonné úpravy a vnitřních řádů jednotlivých disciplín.

Ačkoliv se jedná o dvě relativně oddělené části jednotného právní řádu, „nelze mít za to, že mezi právem veřejným a soukromým je nepřekonatelná mez...“¹² Proto osobně považuji za vhodné soukromoprávní a veřejnoprávní definice sjednotit, neboť v souladu s vnitřní bezrozporností právního řádu může vytvářet potíže jak aplikační, tak interpretační.

1.1.3 Pojem hospodářské zvíře v Zákoně na ochranu zvířat proti týrání a Veterinárním zákoně

Hospodářské zvíře je v právní úpravě definováno v několika právních předpisech, konkrétně pak v § 3 písm. d) ZOZPT, podle kterého se se rozumí: „*hospodářským zvířetem zvíře chované pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací.*“

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „veterinární zákon“) pak hospodářské zvíře v § 3 odst. 1 písm. c) definuje jako: „*zvířata využívaná převážně k chovu, výkrmu, práci a jiným hospodářským účelům, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, běžci, králíci, , zvěř ve farmovém chovu, ryby a jiní vodní živočichové, včely, včelstva, čmeláci a hmyz určený k lidské spotřebě nebo k výrobě zpracované živočišné bílkoviny.*“ Oba zákony tak obsahují v zásadě totožný výčet hospodářských zvířat. Na rozdíl od zákona na ochranu zvířat se ale veterinární zákon ve svém ustanovení neomezuje pouze na obratlovce, neboť mezi hospodářská zvířata výslovně řadí mj. i včely, čmeláky a hmyz určený k lidské spotřebě.¹³ Úprava veterinárního zákona ovšem cílí zejména na zvířata chovaná v lidské péči, na bezobratlé pak jen potud, kdy se octnou

¹¹ KOUKAL, Pavel. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 1523 s.

¹² Nález Ústavního soudu ze dne 6. února 2007, sp. zn. I. ÚS 531/05, (N 24/44 SbNU 293)

¹³ § 3 odst. 1 písm. c) veterinárního zákona

v obdobném postavení jako výše uvedení obratlovci. Tedy chovaná v lidské péči. Např. v rámci včelstev. Dalším z rozdílů je ve váze „*kritéria účelu chovu*“. Neboť dle veterinárního zákona se uvedená zvířata ocitají v postavení hospodářského zvířete vždy, z pohledu zákona na ochranu zvířat pak jen v situaci, kdy to bude odpovídat účelu chovu. Postavení se v takovém případě řídí účelem, ke kterému je daný chov směřován.¹⁴ Pro rozdílnost v definicích bych navrhoval jejich sjednocení, neboť se jedná o poměrně výrazný rozdíl ve výčtu, zda za hospodářské zvíře považovat pouze obratlovce, či za něj lze považovat i hmyz uvedený ve veterinárním zákoně. Dále je také vhodné zvážit rozdílnost z pohledu „*kritéria účelu chovu*“.

Jak jsem již uvedl v předchozí podkapitole, rád bych se ve své práci zaměřil, z uvedeného výčtu, zejména na koně a jejich využití ve sportu, v rámci disciplín, kde jako přímí účastníci hrají stěžejní roli a dopad zákonných i podzákonných právních předpisů na jejich ochranu jak proti týrání, tak proti důsledkům, které pro ně může účast, v rámci soutěží, mít. Zařazení koní mezi hospodářská zvířata je z dnešního pohledu spíše historickým přežitkem a dopadem doby, ve které tato právní úprava vznikala a kdy byli využíváni např. k tahání dříví v lesích. K čemuž se v dnešní době využívají zcela výjimečně, mj. v nepřístupných terénech, kam se těžká technika často nemůže dostat. Z pohledu jejich využití ve sportu na ně již nelze nahlížet jako na „hospodářská zvířata“, neboť zde není rozhodující jejich hospodářský význam a přínos, jedná se častokrát o chovatelské zkoušky, které jsou rozhodující pro jejich případné zařazení do chovu.

1.2 Pojem svod zvířat dle Veterinárního zákona a veřejné vystoupení dle zákona na ochranu zvířat proti týrání

Svod je ve Veterinárním zákoně definován v § 3 odst. 1 písm. e) jako: „*soustředění hospodářských zvířat různých chovatelů na určeném místě a k určenému účelu, jde-li o evidovaná zvířata podle plemenářského zákona.*“ Dále je svod upraven v § 9 veterinárního zákona, který upravuje jednotlivé povinnosti pořadatele a jejich následný postup v souladu se zákonem. Této problematice bych se rád věnoval v následujících kapitolách.

Svod zvířat byl dříve podřazován, přestože měl vlastní úpravu ve veterinárním zákoně, pod veřejná vystoupení dle § 8 odst. 1 ZOZPT. Po novelizaci zákonem č. 359/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, již však na žádost Státní veterinární

¹⁴ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 312 s.

správy (dále jen „SVS“), která k této novelizaci podala žádost o vyřazení, není brán jako veřejné vystoupení dle § 8 odst. 1 ZOZPT.¹⁵

Jak uvádí ustanovení § 3 odst. 1 písm. e) Veterinárního zákona, musí se jednat o zvířata hospodářská, k tomu viz kapitola výše, a dále o zvířata evidovaná dle zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „plemenářský zákon“). Ustanovení § 2 odst. 1 písm. x) pak uvádí mezi zvířaty evidovanými i koňovité, resp. „*zvířata z řad koňovitých zvíře druhu náležejícího mezi lichokopytníky rodu Equus nebo mezi potomky křížení uvedených druhů*“. Jsou tedy naplněny všechny zákonné znaky pro to, aby bylo možné sportovní disciplíny, při kterých jsou využíváni koně, považovat v souladu se zákonnou definicí za svody. Opakem je pak soustředění jiných než hospodářských zvířat či zvířat evidovaných dle plemenářského zákona, např. výstavy koček a psů, která jsou považována za veřejná vystoupení dle § 8 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání.¹⁶

Veřejným vystoupením se dle § 8 odst. 1 ZOZPT rozumí: „...*jednorázové nebo opakované provádění činnosti se zvířetem nebo zvířaty chovatele, které je přístupné veřejnosti, a to i prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, za účelem výchovy, vzdělávání, reklamy, soutěže nebo za účelem podnikání, nebo činnost, při které vznikne doklad o zvířeti, který je hodnocením jeho vzhledu, výkonu nebo určitých vloh; za veřejné vystoupení se nepovažuje svod zvířat. Za veřejná vystoupení lze tedy považovat ty akce, ať již soutěžního či jiného charakteru, které nenaplní znaky svodu, který je ze zákona vyloučen z pojmu „veřejné vystoupení“.* Půjde zejména o výstavy zvířat, ať už psů, koček či jiných, dále další sportovní využití psů, ať už se jedná o využívání chrtů při dostizích, coursingu, agility, apod.

Ve své práci bych rád dále zaměřil jak zákonnou, tak podzákonnou úpravu ochrany zvířat v rámci těchto disciplín, pravidla jednotlivých disciplín, míru jejich ochrany, a to jak aktivní tak pasivní tedy jak koní při svodech, tak zejména psů při veřejných vystoupeních.

1.3 Animal Welfare

V roce 2003 byla schválena „*Mezinárodní deklarace o welfare zvířat*“. Organizace zaměřující se na ochranu zvířat doposud usilují o to, aby byla přijata jako deklarace Organizace

¹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 359/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů [online]. beck-online.cz, [cit. 6. března 2024]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/-q324663---jkvsqJul/duvodova-zprava-k-zakonu-c-359-2012-sb>

¹⁶ SÝKORA, Tomáš. In: SKŘIVÁNKOVÁ, Marcela a kol. *Veterinární zákon. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 63 s.

spojených národů, a aby se jejími signatáři stal co možná největší počet států.¹⁷ Pojem „Welfare“ lze definovat jako pohodu zvířat, tedy úroveň životní vyrovnanosti a potřeb každého jednotlivce. Obsahuje 3 základní složky. Jedná se jak o složku fyzické a psychické pohody, tak i skutečnost, do jaké míry může takový jedinec žít svůj způsobem, který je pro takový zvířecí druh typický a přirozený. Faktorů ovlivňujících životní pohodu zvířat je celá řada. Jedná se jak o fyzikální faktory, hrající roli zejména při ustájení, ať už půjde o tepelný komfort, přístup k vodě, k potravě, hluk, prašnost prostředí apod., tak např. i ty chemické, kam spadá mj. kvalita ovzduší, čistota vod atd.¹⁸ Světová organizace pro zdraví zvířat pak welfare definuje jako: „*Welfare zvířat znamená, jak se zvíře vyrovnává s podmínkami, v nichž žije a umírá. Zvíře je v dobrém stavu welfare, jestliže je podle vědeckých ukazatelů zdravé, spokojené, dobře živé, v bezpečí, může se chovat přirozeným způsobem a jestliže netrpí nepříjemnými stavy, jako je bolest, strach a utrpení. Dobrá životní podmínky zvířat vyžaduje prevenci nemocí a veterinární péči, přiměřený přístřešek, výživu, humánní zacházení a humánní porážku (usmrcení). Welfare zvířat se vztahuje ke stavu zvířete; zacházení, kterého se zvířeti dostává, lze popsat pojmy jako péče o zvíře, chov zvířat a humánní zacházení.*“¹⁹

Každý druh zvířete je ze své podstaty zvyklý na jiný způsob života. Jsou zde zvířata stádová - koně, krávy, ovce aj., kteří jsou celý život zvyklí žít ve stádě, v sociálním kontaktu se zvířaty stejného druhu. Absence takové socializace má taktéž zcela jistě vliv na životní pohodu jedince. Není zásadně možné vystihnout všechny faktory, které toto mohou ovlivňovat. Zároveň taktéž nelze paušalizovat každého jednotlivce z daného druhu. Třebaže jde o stádové zvíře, může být zvyklé na to, být samo, a socializace s ostatními by naopak přispěla k jeho vnitřní nepohodě.

Způsobů, jakými lze hodnotit welfare zvířat je několik, jednak se jedná o protokoly, které hodnotí úroveň welfare v rámci stáda, kdy se toto hodnotí z určitého reprezentativního vzorku, dále protokoly hodnotící u jedinců, kdy se pro každou skupinu zvířat uplatní jiný protokol zhodnocující životní pohodu a komfort. V neposlední jsou zde „*indikátory úrovně welfare*“. Zde je kladen důraz na individualizaci jednotlivých druhů zvířat. Zkoumá se jak samotné biologické fungování organismu, tak zdravotní stav. Hodnotí se také chování zvířat a případné abnormality v chování či životní funkce.²⁰

¹⁷ PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde, 2009. 24 s.

¹⁸ ŠTASTNÁ, Eva. *Welfare zvířat*. [online]. uozw.cz, 5. 12. 2021 [cit. 7. března 2024]. Dostupné z: <https://www.uozw.cz/welfare-zvirat-2/>

¹⁹ Terrestrial Animal Health Code (2023) [online]. World Organization for Animal Health, 2023. Dostupné z: https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/terrestrial-code-online-access/?id=169&L=1&htmlfile=chapitre_aw_introduction.htm

²⁰ ŠTASTNÁ, Eva. *Welfare zvířat...*

Britská Rada pro welfare hospodářských zvířat (dále jen „FAWC“) vyložila jako minimální požadavek welfare stav, kdy by každé hospodářské zvíře mělo alespoň prožívat život, který stojí za to žít. Neboť by pak podle názoru FAWC bylo pro takové zvíře lepší, kdyby nežilo, resp. bylo humánním způsobem poraženo.²¹ Tato organizace dále zformulovala v 70. letech 20. století pomocné kritérium, které je dodnes využíváno v rámci hodnocení životní pohody, neboli welfare.

Jedná se o soubor pěti základních svobod.²² První z nich je svoboda od hladu a žízně, které má za cíl zajištění přístupu k čerstvé vodě a krmivu obsahujícímu dostatečné živiny. Druhou z nich je svoboda od nepohodlí, tedy vhodné prostředí k životu, obsahující přístřeší, dostatek pohodlí a místa k odpočinku. Jako třetí je definována svoboda od bolesti, zranění a nemoci, která zdůrazňuje nutnost kvalitní veterinární péče, jak té následné, vč. určení diagnózy a léčby, tak především klade důraz na prevenci. Čtvrtou ze svobod je ta umožňující projevit své normální, přirozené chování, např. zajistit pro stádová zvířata možnost socializace a přítomnost dalších jedinců stejného druhu, dále vhodný a dostatečný prostor. Pátou je svoboda od bázně a strádání, která má za cíl eliminaci podmínek a nakládání způsobujících mentální utrpení.²³ Přestože původní název v angličtině zní: „*freedom from...*“, všeobecně užívaný překlad do češtiny znějící „*svoboda od...*“, působí v češtině trošku těžkopádněji. Sám bych považoval za vhodnější zvolit spíše spojení: „*osvobození od...*“.

1.4 Pojem týrání zvířat

Přestože stěžejním v oblasti ochrany zvířat je zákon na ochranu zvířat proti týrání, sám ve svých ustanoveních výslovně neobsahuje přímou definici pojmu „týrání zvířat“. V § 2 odst. 1 pouze uvádí, že se týrání zakazuje, ve druhém odstavci pak zakazuje jakoukoliv formu propagace týrání.²⁴ Ustanovení § 4 pak ve svém znění obsahuje demonstrativní výčet možných způsobů týrání. V odst. 1 písm. y) je ponechán prostor pro jiná než uvedená jednání v § 4 odst. 1. Lze jej pak chápat jako činnost způsobující zvířeti bolest, systematické a dlouhodobé utrpení, ať už nedostatkem potravy, nevhodných podmínek k ustájení, absence řádné a včasné veterinární péče, vyvíjení a vyvolávání nepřiměřeného tlaku a stresu z různých příčin aj.²⁵

²¹ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 89 s.

²² Farm Animal Welfare Committee (FAWC). *Past, Present and Future* [online]. Farm Animal Welfare Council, 10. 2009. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7d89fe40f0b64fe6c24508/Farm_Animal_Welfare_in_Great_Britain_-_Past_Present_and_Future.pdf 12 s.

²³ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 89 s.

²⁴ § 2 odst. 2 ZOZPT

²⁵ HŮLOVÁ, Markéta. *Zákon na ochranu zvířat proti týrání. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, 9.s [online]. noveaspi.cz, [cit. 11. března 2024]. Dostupné na <https://www.noveaspi.cz/products/lawTextPrint/13/171/1/2?timeslice=31.12.9999>

V obecné rovině lze za týrání považovat, „...určitý způsob zlého nakládání s živým tvorem, které mu působí nějaké útrapy a příkoří.“ Za týrání se přitom považuje jak jednání aktivní, s úmyslem způsobit bolest či trápení, tak i jednání omisivní, tedy porušení zvláštní povinnosti konat.²⁶ Konkrétními zákonnými prostředky ochrany, ať už v rámci vnitrostátní právní úpravy v zákoně na ochranu zvířat proti týrání, trestního zákoníku, jakož i prostřednictvím řádů jednotlivých disciplín, i v rámci mezinárodní právní úpravy, bych se rád věnoval v následující kapitole, kde bych zhodnotil jednotlivé prostředky a porovnal je. Zároveň bych je srovnal s některými příklady z praxe. K důležitým oblastem patří, nejen na území České republiky, ale i v zahraničí, v rámci sportu lidí i zvířat, problematiku dopingů, kdy je zakázáno podávání dopingových a jiných látek poškozujících organismus s cílem ovlivnit výkon a vzhled zvířete.²⁷ Pro omezený rozsah práce se ale tomuto tématu nebude blíže věnovat.

²⁶ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, 3874 s.

²⁷ § 3 odst. 1 písm. e) ZOZPT

2 Základní zásady v rámci právní úpravy ochrany zvířat

Právními principy se rozumí: „*pravidla, která tvoří základ určitého právního institutu, zákona, právního odvětví nebo právního řádu.*“ Typickým znakem právních principů pak je, že se jedná o pravidla v zásadě společná právu různých zemí v rámci právních řádů v dosahu stejného typu právní kultury.²⁸

Živočišstvo tvoří spolu s rostlinstvem živou složku životního prostředí.²⁹ Problematiku právní ochrany zvířat tedy lze podřadit pod právo životního prostředí a uplatnit tak na ni obecné zásady tohoto odvětví práva. Stejně tak i trestní právo zařazuje v TZ ochranu zvířat pod trestné činy proti životnímu prostředí do části druhé, hlavy VII.³⁰ V rámci této kapitoly se ale zaměřím na zásady, které jsou specifické pro ochranu zvířat.

Základní z nich je zásada vysoké hodnoty zvířat. Tu je třeba vnímat jako důležitý „*dílčí aspekt pro uznání vysoké hodnoty živočišné říše.*“ Klade důraz na nenahraditelnost hodnoty říše z pohledu ekosystému a samotné existence života na Zemi. Výkladem pojmu hodnota se nelze omezit pouze na jejich tržní cenu, či míru užitečnosti pro člověka, ale primárně jako způsobilost být „*živými a cítícími bytostmi*“.³¹ V podobném duchu hovoří i preambule k zákonu na ochranu zvířat, která říká: „*Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zaslouhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.*“³²

Princip péče úzce souvisí s odpovědností člověka za životní podmínky zvířat, tedy těch, která jsou v lidské péči. Povinnost řádné péče ukládá každému chovateli i veterinární zákon, kdy je povinen: „*chovat zvíře způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a předcházet poškození jejich zdraví.*“³³ Pojmem péče se nerozumí jen zajištění kvalitních podmínek pro život v rámci napájení, krmiva či ustájení, ale taktéž sledování zdravotního stavu, dále také případné poskytnutí první pomoci, vč. žádosti o odbornou veterinární pomoc.³⁴

S tím úzce souvisí i zásada respektování přirozených potřeb zvířat. Ta je vázána u hospodářských zvířat, na potřeby daného druhu, biologické a etologické.³⁵ Což vychází i ze

²⁸ OSINA, Petr. *Teorie práva*. 2. vydání. Praha: Leges, 2020, 76 s.

²⁹ STEJSKAL, Vojtěch. In: DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010, 397 s.

³⁰ § 302 – 306 trestního zákoníku

³¹ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 305 s.

³² Preambule ZOZPT

³³ § 4 odst. 1 písm. a) veterinárního zákona

³⁴ Tamtéž, § 4 odst. 1 písm. b)

³⁵ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 308 s.

čtvrté ze svobod v rámci „Welfare“, která má za cíl umožnit projevovat své normální a přirozené chování.³⁶

Zásada odpovědnosti chovatele vyjadřuje odpovědnost každého za své jednání, resp. za porušení zákona. V oblasti ochrany zvířat to zakládá odpovědnost chovatele za své protiprávní jednání vůči zvířatům, za ohrožení či poškození jejich života a zdraví a porušení „Welfare“. Chovatel tak může být za své jednání postihován prostředky správního práva (přestupek) či trestního práva.³⁷ De lege lata se mohou trestného činu na poli ochrany zvířat dopustit i právnické osoby s ohledem na znění § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „ZOTOPO“). V znění do 30. 11. 2016 nebylo možné za tyto trestné činy právnické osoby postihovat. Zákon č. 183/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ovšem změnil znění § 7 ZOTOPO, kdy došlo ke změně z taxativního výčtu trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit, na stanovení výjimek z trestných činů obsažených v trestním zákoníku, kterých se dopustit nemůže.³⁸

Naopak princip subsidiarity využití zvířete postrádá v rámci využití zvířat ve sportu smysl.³⁹ Tedy využití zvířete k danému účelu až v okamžiku, kdy neexistuje žádná jiná dostupná možnost. Např. při koňských dostizích či parkurech není jiné možné řešení, jak koně pro daný účel nahradit. V dnešní době se rozmáhá tzv. hobby horsing, což ovšem nemá co do činění s původním smyslem a posláním koňských dostihů či parkurů.⁴⁰

Z pohledu ochrany zvířat jako vrcholových sportovců je bezesporu stěžejní zásada snižování utrpení, jejímž posláním je předcházení a snižování utrpení. V širším smyslu ji lze vnímat jako požadavek, aby zvířata nebyla vystavována utrpení, bolesti či stresu, ve vztahu k účelu, pro který jsou člověkem využívána. S touto zásadou souvisí i zákazy a povinnosti v rámci preventivních opatření na ochranu zvířat, tedy takových, které mají za cíl předcházet nepřiměřenému a neodůvodněnému utrpení zvířat. A tedy i riziku vzniku bolesti či úrazu.⁴¹

Poslední je zásada transparentnosti, která úzce souvisí s právem na informace. Což vychází z předpokladu, že ochrana zvířat, jako součást práva životního prostředí, je veřejným zájmem.

³⁶ Farm Animal Welfare Committee (FAWC). *Past, Present and Future* [online]. Farm Animal Welfare Council, 10. 2009. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7d89fe40f0b64fe6c24508/Farm_Animal_Welfare_in_Great_Britain_-_Past_Present_and_Future.pdf 12 s.

³⁷ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 308 s.

³⁸ Zákon č. 183/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

³⁹ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 309 s.

⁴⁰ LarDen. *Co je Hobby Horsing?* [online]. hobby-horse.cz. 23. listopadu 2023 [cit 16. března 2024]. Dostupné z: <https://www.hobby-horse.cz/blog/co-je-hobby-horsing/>

⁴¹ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 307 s.

Účast veřejnosti je zajištěna na základě přístupu k informacím o životním prostředí.⁴² Právo na přístup k informacím je zajištěno jednak čl. 17 odst. 1 LZPS v obecné rovině přístupu k informacím. Za druhé pak skrze čl. 35 odst. 2 LZPS, který zakotvuje právo na informace o životním prostředí. Tato práva jsou pak dále blíže upravena v zákonných předpisech, v zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, resp. v zákoně č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. Přístup veřejnosti k informacím o využití zvířat ve sportu, vč. jednotlivých dat, je zajištěno veřejnou přístupností jednotlivých řádů, statistik a databází na webových stránkách zastřešujících organizací. Přístup veřejnosti k datům i k možnosti sledovat samotné závody, neboť všechny sportovní události napříč disciplínami jsou veřejně přístupná, reflektuje i zásadu veřejnosti. Na rozdíl např. od problematiky pokusných zvířat, kdy samotné pokusy probíhají zásadně bez přítomnosti veřejnosti.

⁴² DROBNÍK, Jaroslav. In: DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí...*, 53 s.

3 Právní úprava de lege lata v oblasti ochrany zvířat jako vrcholových sportovců

3.1 Mezinárodněprávní úprava

Současná platná právní úprava ochrany zvířat, vč. nakládání s nimi v lidské péči, je obsažena v mezinárodních úmluvách. V dnešní době neexistuje celosvětová úmluva typu „*hard law*“, která by byla zaměřena na ochranu zvířat v rámci nakládání s nimi v lidské péči, dále na ochranu proti týrání a také na ochranu a zajištění dobrých životních podmínek zvířat. Současné existující úmluvy mají pouze regionální charakter, zejména v rámci Rady Evropy. Tyto smlouvy ovšem mají jeden společný znak, a to poměrně nízkou, často až nulovou kontrolovatelnost a vynutitelnost těchto závazků.⁴³

3.1.1 Všeobecná deklarace práv zvířat

Prvním z mezinárodních dokumentů v oblasti ochrany zvířat je Všeobecná deklarace práv zvířat. Pro absenci právní závaznosti ji ale nelze považovat za mezinárodní pramen práva. První podoba deklarace byla vyhlášena roku 1978 v Paříži v sídle UNESCO.⁴⁴ Zavedla do té doby dvě nevídané zásady. Šlo o zásadu dereifikace, tedy že zvíře není věc a také, že zvířeti přísluší práva – zásada personifikace. Pro srovnání, v Česku, v rámci soukromého práva, došlo k dereifikaci zvířat až s účinností nového občanského zákoníku v roce 2014.⁴⁵ Deklarace vychází z iniciativy specializovaných nevládních organizací. Což vedlo i k poměrně striktní formulaci jednotlivých ustanovení, která by při doslovné aplikaci neumožňovala jakékoliv nakládání se zvířaty.⁴⁶ Nejedná se o pramenem práva. Má pouze morální význam, není ale právně závazná.

Roku 1989 došlo k přeformulování deklarace Mezinárodní ligou práv zvířat.⁴⁷ Vznikla tak 2. Všeobecná deklarace práv zvířat na základě biocentrické koncepce, kterou ovlivnila tzv. deep ecology (hlubinná ekologie).⁴⁸ Jedná se o filozofické hnutí vycházejícího z přesvědčení, že lidé musí radikálně změnit svůj vztah k přírodě z toho, který si váží přírody pro její užitečnost pro lidské bytosti na toho, kdo uznává přirozenou, vrozenou hodnotu přírody.⁴⁹

⁴³ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 153 s.

⁴⁴ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Praha: Triton, 2013, 35 s.

⁴⁵ BŘEZINA, Jan. *Dereifikace zvířete aneb skutečně již zvíře není věcí?* [online]. epravo.cz, 25. 5. 2020 [cit. 4. března 2024]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dereifikace-zvirete-aneb-skutecne-jiz-zvire-neni-veci-111098.html>

⁴⁶ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva...*, 38 s.

⁴⁷ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva...*, 42 s.

⁴⁸ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 155 s.

⁴⁹ MADSEN, Peter. *Deep ecology*. [online]. britannica.com, 28. října 2023 [cit. 17. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/deep-ecology>

V březnu roku 2003 proběhla na Filipínách mezinárodní konference o welfare zvířat, které se zúčastnily delegace z celého světa vč. Česka. Byla zde přijata Deklarace o životní pohodě zvířat (*Declaration on Animal Welfare*).⁵⁰

Žádná z nich není ovšem pramenem mezinárodního práva veřejného, a nejsou tedy ani právně závazné a vynutitelné.

3.1.2 Dohody v rámci Rady Evropy

V rámci Rady Evropy byla přijata řada dohod v oblasti ochrany zvířat. Žádná z nich se ovšem přímo netýká ochrany při soutěžích. Proto je třeba vycházet z obecné úpravy jednotlivých oblastí, které mají dopad i na ochranu při sportu.

Nejstarší z dohod je Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě, přijata v Paříži v prosinci 1968. V květnu roku 1979 pak byl přijat dodatek. Roku 2003 došlo ke zrevidování textu dohody.⁵¹ Tato dohoda má široké pole působnosti. Vztahuje se na všechny obratlovce. Je členěna do 8 kapitol. Druhá z kapitol se týká domestikovaných lichokopytníků, skotu, ovcí, koz a prasat. Mezi lichokopytníky lze podřadit i koňovité a jejich ochranu v rámci mezinárodní přepravy. Mezinárodní přepravou se pak zde rozumí jakýkoliv přesun z jedné země do druhé, vyjma cest, které jsou kratší jak 50 km a přesunu mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie. Dohoda klade důraz na bezpečnost a komfort při cestování, tedy aby byla zachována pohoda, život a zdraví přepravovaných. Taktéž obsahuje i „doporučení k letecké přepravě“, která se rozmáhá zejména v posledních letech spolu s globalizací sportovních akcí.⁵² Např. s účastí českých koní na velkém dostihovém mítinku v Dubaji, Rijádu či v rámci Global Champions Tour v parkurovém skákání, které se účastní i český tým Prague Lions v čele s Annou Kellnerovou.⁵³

Další z dohod uplatnitelných při právní ochraně zvířat jako sportovců je Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely. Ta byla přijata v březnu roku 1976 a spolu s dodatkovým protokolem z roku 1992 vstoupila pro ČR v planost v březnu roku 1999.⁵⁴ Cílí zejména na výživu, ošetřování a ustájení zvířat s ohledem na druh zvířete a stupeň jeho vývoje. Na základě dohody byl zřízen Stálý výbor, který má za úkol vypracovávat a přijímat pro smluvní strany další doporučení.⁵⁵

⁵⁰ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 155 s.

⁵¹ Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě č. 20/2000 Sb. m. s.

⁵² MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 156 s.

⁵³ Global Champions Tour [online]. Dostupné z: <https://www.gcglobalchampions.com/en-us/lgtc>

⁵⁴ Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely č. 21/2000 Sb. m. s.

⁵⁵ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 157 s.

Je nasnadě položit si otázku, zda by nebylo vhodné přijmout na mezinárodní úrovni dohodu blíže upravující problematiku ochrany zvířat v rámci sportovních disciplín. V dnešní době, kdy stále více sílí hlasy po zlepšení ochrany při soutěžích považují absenci konkrétní dohody v obecné rovině pro sport zvířat, resp. soutěže, nikoliv pro jednotlivé disciplíny, za nedostačující. Úprava prostřednictvím „Welfare“ není dle mého názoru pro bližší ochranu dostatečná. I vnitrostátní úprava hovoří o způsobech a prostředcích ochrany pouze v obecně a bližší úpravu ponechává na řádech vydávaných zastřešujícími organizacemi.

3.1.3 Mezinárodní dohoda o chovu, dostizích a sázkách

Jedná se o specifický typ dohody s celosvětovou působností. Není sjednána na národní úrovni, ale jedná se o dobrovolnou dohodu, která je určena pro uznávané dostihové a chovatelské autority jednotlivých zemí. Nejedná se ovšem o pramen práva. Absentuje zde obecnost coby materiální znak právní normy. Jednak obecnost co do předmětu právní úpravy, a také co do subjektů právní normy, neboť upravuje určitý vymezený počet událostí pro určitý počet osob.⁵⁶ Signatářem této dohody je i Česká republika, resp. v jejím zastoupení jedná Jockey Club ČR. Je každoročně přezkoumávána v rámci výroční konference. Vydává ji Mezinárodní federace dostihových autorit (IFHA)⁵⁷. Stanovuje doporučené postupy ve stěžejních oblastech dostihového sportu, správy plemenných knih a sázek společných pro všechny jurisdikce. Má za cíl zejména pomáhat národním autoritám. Také posilovat důvěru veřejnosti v integritu dostihového sportu. Stěžejním cílem je ochrana bezpečnosti, zdraví a pohody jak koní, tak jezdců. Zároveň koordinuje a harmonizuje přístupy a pravidla v dostihovém světě v rámci pravidel vydávaných národními autoritami.⁵⁸ Dalším specifikem je, že pod každým článkem je uveden seznam zemí, které konkrétní článek přijaly, ať už v celém rozsahu či vyloučily určitou část nebo jej nepřijaly vůbec, a nikoliv dohodu jako celek.

Z pohledu ochrany života a zdraví zvířat je klíčový zejména čl. 6 C, obsahující zakázané praktiky. Tedy takové, které ohrožují zdraví a pohodu koně, pohodu jezdce i ostatních účastníků, jakož i integritu dostihů.

Praktiky, které ohrožují zdraví a pohodu koně, pohodu jezdce a ostatních účastníků, jakož i integritu dostihů, jsou nevhodné a zakázané. Jedná se např. o zákaz závodění s březí klisnou, omezování přístupu k vodě na úkor zdraví, krevní transfúze před dostihem, používání

⁵⁶ OSINA, Petr. *Teorie práva...*, 55 s.

⁵⁷ International Federation of Horseracing Authorities. 2024 [online]. Dostupné z: <https://www.ifhaonline.org/>

⁵⁸ International Federation of Horseracing Authorities. *The International Agreement on Breeding, Racing and Wagering – 2024* [online]. Dostupné z: <https://www.ifhaonline.org/resources/ifAgreement.pdf>

elektrošoků, používání jakékoliv terapie, metody či procesu zahrnujícího úpravu genů. Za porušení těchto pravidel nese vždy odpovědnost trenér daného koně.⁵⁹

Další z klíčových oblastí, nejen dostihů, je problematika dopingu a přítomnosti zakázaných látek v moči či krvi. Úprava směřuje jak na seznam zakázaných látek, tak i postup při odběru vzorků, pokud je již kůň přítomen na závodišti, ať už bezprostředně před dostihem či po něm. Dále také postup při namátkových kontrolách v tréninkových střediscích, vč. podrobného popisu zaznamenávání medikace při léčbě. Signatáři se taktéž zavázali dodržovat zásady stanovené Světovou organizací pro zdraví zvířat (WOAH), které směřují k dodržování minimálních hygienických standardů jak na závodištích, tréninkových střediscích tak i v chovatelských zařízeních. Což má za cíl minimalizovat, spolu s povinným očkováním, minimalizovat riziko přenosu chorob.

Hojně diskutovaným tématem, zejména ze strany organizací ochránců zvířat, je užívání bičů v dostizích. Čl. 32 A Dohody upravuje minimální standardy pro jeho užívání.⁶⁰ Zakázáno je užívání, které by způsobilo zranění. Dále např. jeho užití, pokud se kůň nachází v beznadějně pozici bez šance zasáhnout o vítězství, nebo se naopak nachází ve vítězné pozici a další pobídky již nejsou žádoucí, či užití nadměrnou silou (vč. rozmáchnutí se nad úroveň ramen, což je považováno za nevhodné užití). Maximální počet úderů upravují jednotlivé řady členských států. V České republice jsou to v dostizích pro dvouleté a nestartovavší maximálně 4 úderů, v ostatních rovinových dostizích 6 úderů a v překážkových 8 úderů.⁶¹

Pro ostatní koňské disciplíny (vyjma koňského póla) jsou v rámci Mezinárodní jezdecké federace (dále jen „FEI“) zřízena Všeobecná pravidla FEI. K FEI blíže v kapitole č. 4. FEI dále vydává i Kodex chování, který má za cíl chránit welfare koní před fyzickým týráním či dopingem. Všeobecná pravidla upravují zejména obecná pravidla pro jednotlivé disciplíny – skoky (parkuru), drezura, všestrannost, spřežení, voltíže, reining, vytrvalost a parajezdeckví.

Základním rozdílem oproti dohodám v rámci Rady Evropy je skutečnost, že mezinárodní dohoda o chovu, dostizích a sázkách je sjednávána zastřešujícími dostihovými organizacemi jednotlivých států, nejedná se však o pramen práva, není obecně závazná, jak co do předmětu, tak do subjektů práva. V rámci Rady Evropy jsou vydávány všeobecně uznávané právní předpisy, sjednávané na státní úrovni členskými státy a jsou přijímány do českého právního

⁵⁹ Article 6 C, International Federation of Horseracing Authorities. *The International Agreement on Breeding, Racing and Wagering – 2024* [online]. Dostupné z: <https://www.ifhaonline.org/resources/ifAgreement.pdf>

⁶⁰ Tamtéž, Article 32 A

⁶¹ § 1 Předpisu pro konání rovinových a překážkových cvalových dostihů (Dostihový řád) [online]. Praha: Jockey Club České republiky. 2024 [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: http://dostihyjc.cz/download/dostihy/DR_2024_clear.pdf (dále jen „dostihový řád“)

řádu v rámci sborníku mezinárodních smluv. Jejich signatáři jsou vždy jednotlivé státy, které jsou členy Rady Evropy, na rozdíl od („dohody“), která je sjednávána a schvalována v rámci dostihových autorit jednotlivých států a není obecně právně závazná. Působí pouze v oblasti dostihového sportu.

3.2 Právní úprava v rámci Evropské unie

Právní předpisy Evropské unie je možné rozdělit na primární a sekundární. Mezi zdroje primárního práva řadíme zakládající smlouvy EU – Smlouva o Evropské unii (dále jen „SEU“) a Smlouva o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“). Mezi sekundární právo se řadí akty dle článku 288 SFEU – nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení. Dále také jednací řády jednotlivých institutů.⁶²

Prvním pokusem na úrovni Evropského společenství (dále jen „ES“) byl Protokol o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat z roku 1999, který byl připojen ke Smlouvě o založení ES Amsterdamskou smlouvou. Do té doby se postavení zvířete v komunitárním právu rovnalo právnímu statutu zboží nebo zemědělských produktů. Další snahou byl „*Akční plán v oblasti ochrany dobrých životních podmínek a ochrany zvířat*“ pro roky 2006 – 2010.⁶³

Hlavní slovo v primárním právu má, v oblasti ochrany životního prostředí a zvířat, Smlouva o fungování EU, která v čl. 11 zakotvuje princip integrace, tedy povinnost členských států zahrnout do politik a činností v rámci Unie požadavky směřující k ochraně životního prostředí. Článek 13 pak obsahuje princip integrace ve vztahu k zajištění „*dobrych životních podmínek zvířat*“⁶⁴ a ukládá povinnost při stanovování a provádění politik Unie zohlednit plně požadavky na dobré životní podmínky zvířat jako vnímajících bytostí. Podobně jako čl. 11 SFEU není kompetenčním ustanovením, zákonodárce tak nemůže na základě jak čl. 11, tak čl. 13 přijímat předpisy v rámci „*ochrany životních podmínek zvířat*“.⁶⁵ Zároveň ale uvádí výjimky pro náboženské obřady, kulturní tradice a regionální dědictví.⁶⁶ Právní základ v oblasti ochrany zvířat v lidské péči je pak obsažen v kapitole „*Zemědělství a rybolov*“.⁶⁷ Kapitola „*Životní prostředí*“ obsahuje pouze ochranu volně žijících živočichů.

Z nařízení jako bezprostředně aplikovatelných norem sekundárního práva se ochraně zvířat věnuje nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy.

⁶² TÝČ, Vladimír. In: TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, 95 s. a 102 s.

⁶³ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 165 s.

⁶⁴ STEJSKAL, Vojtěch. In: TOMÁŠEK, Michal a kol. *Smlouva o EU, Smlouva o fungování EU, Listina základních práv EU. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 43 s.

⁶⁵ Tamtéž 48 s.

⁶⁶ Čl. 13 SFEU

⁶⁷ Čl. 38 – 44 SFEU

Na rozdíl od mezinárodní dohody⁶⁸ cílí na přepravu mezi členskými státy EU a zvláštních kontrol na hranicích EU.⁶⁹ Týká se přepravy všech obratlovců. Upravuje mj. podmínky kladené na přepravce – jejich odbornou způsobilost, školení a vydávání osvědčení o způsobilost. Vytvoření systému sankcí za porušení tohoto nařízení bylo uloženo každému členskému státu. V příloze č. I. pak vymezuje podmínky, za kterých je zvíře způsobilé k přepravě – např. v případě vážně zraněných zvířat, vysokého stupně březosti či novorozených mláďat apod. Dále také náležitosti kladené na dopravní prostředky určené k přepravě – jejich technický stav, čistotu, pravidelné desinfikování aj. Kapitola V. ukládá maximální možné intervaly pro dobu přepravy zvířat uvedených v bodě 1.1 – mj. domácích koňovitých a jiných než evidovaných koňovitých – která byla stanovena na 8 hodin. Také rozestupy pro napájení a krmení během přepravy. A v neposlední řadě též minimální standardy pro prostor během přepravy, větrací a navigační systémy.⁷⁰ Toto nařízení považuji ve vztahu ke koňským soutěžím za stěžejní, neboť přeprava je jedním z klíčových bodů ochrany zvířat ve vztahu k soutěžím, neboť až na zcela výjimečné případy dochází k přepravování koní na jednotlivé závody. Mnohokrát i v řádu vyšších stovek kilometrů, např. při častých cestách českých koní na dostihy do Francie nebo Itálie.

Od roku 2000 došlo k výraznému nárůstu účasti koní trénovaných v Česku na zahraničních dostizích. V posledních letech roste výrazně oblíba francouzských, italských či polských dostihů s vidinou výrazně vyšších dotací i kvalitnější konkurence než je tomu v Česku. V takových případech jde o mnohahodinové cesty při kterých musí být kladen zvýšený důraz na komfort, pohodu a bezpečí přepravovaných zvířat. Současná pravidla pro přepravu jsou ovšem bezmála 20 let stará. Je třeba více reflektovat realitu, vědecké poznatky a také sílíci názory veřejnosti na zlepšení podmínek během přepravy. Zejména zkrátit dobu cestování, během dlouhých cest pak zvířata pravidelně krmit, napájet a vykládat za účelem odpočinku. Také omezit cestování při teplotách překračujících 30 stupňů apod.⁷¹

Jedním z mála předpisů směřujících k účasti koní v soutěžích je Směrnice Rady č. 90/428/EHS ze dne 26. června 1990, o obchodu s koňovitými určenými pro soutěže a o podmínkách jejich účasti v soutěžích. Neobsahuje ovšem ustanovení týkající se ochrany zvířat,

⁶⁸ Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě č. 20/2000 Sb. m. s.

⁶⁹ Čl. 1 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97, Úř. Vest. L 3, 5. ledna 2005, v platném znění.

⁷⁰ Příloha č. 1 nařízení Rady (ES) č.1/2005...

⁷¹ Tisková zpráva Evropské komise. *Komise navrhuje nová pravidla pro zlepšení životních podmínek zvířat.* [online]. ec.europa.eu. 7. prosince 2023 [cit. 21. března 2024]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6251

ale spíše prostředky proti diskriminaci jednotlivých účastníků a pro posuzování jednotlivých soutěží či peněžní výhry, které mohou ze soutěže plynout.⁷² S tím souvisí i Rozhodnutí Komise 92/216/EHS ze dne 26. března 1992 o sběru dat týkajících se soutěží koňovitých podle čl. 4 odst. 2 směrnice rady č. 90/428/EHS.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1012 ze dne 8. června 2016, o zootechnických a genealogických podmínkách pro plemenitbu čistokrevných plemenných zvířat, hybridních plemen prasat a jejich zárodečných produktů v Unii („nařízení o plemenných zvířatech“), se týká podmínek pro obchod s koňovitými, jejich spermatem, vajíčky a embryi uvnitř EU. Mj. kritéria pro zápis či zaevidování do plemenných knih, dále také kritéria pro schvalování či uznání organizací nebo sdružení, které vedou nebo zavádějí plemenné knihy a také, pokud to je nutné, kritéria a metody pro identifikaci zaevidovaných koňovitých a také pro vystavení osvědčení o původu a pro vystavení identifikačního dokladu. Toto nařízení je úzce provázáno jak s plemenářským zákonem, tak předpisy jednotlivých organizací spravujících příslušné plemenné knihy a tedy i plemen koní účastnících se sportovních soutěží. Např. pro dostihový sport lze využívat výhradně koně plemene Anglický plnokrevník.

Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2015/262 ze dne 17. února 2015, kterým se stanoví pravidla podle směrnic Rady 90/427/EHS a 2009/156/ES, pokud jde o metody identifikace koňovitých („nařízení o průkazu koňovitých“), v příloze č. I stanovuje vzory průkazů.⁷³ Taktéž obsahuje úpravu orgánů oprávněných k vydávání průkazů.⁷⁴ V souladu se zněním je prováděcí nařízení, podobně jako všechny unijní předpisy zde zmíněné, aplikovatelné i na dostihové koně.

Stěžejní předpisem pro ochranu zdraví zvířat na úrovni Evropské unie je nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/429 ze dne 9. března 2016, o nálezích a o změně některých aktů v oblasti zdraví zvířat („právní rámec pro zdraví zvířat“). Čl. 114 pak stanovuje povinnosti provozovatele s ohledem na identifikaci a evidenci chovaných koňovitých – tedy je pomocí kódu zaznamenávat do počítačové databáze v souladu s čl. 109, dále také identifikační znaky či jinými prostředky, kterými lze jednoznačně spojit chované zvíře s identifikačním dokladem vydaným příslušným orgánem.⁷⁵

Problematiku zákazu používání některých látek upravuje mj. směrnice Rady 96/22/ES ze dne 29. dubna 1996, o zákazu používání některých látek s hormonálním či tyreostatickým

⁷² Čl. 3 a Čl. 4 směrnice Rady č. 90/428/EHS ze dne 26. června 1990, o obchodu s koňovitými určenými pro soutěže a o podmínkách jejich účasti v soutěžích, Úř. Vest. L 224, 18. srpna 1990, v platném znění.

⁷³ Příloha č. I. Prováděcího nařízení Komise (EU) č. 2015/262 ...

⁷⁴ Čl. 5 Prováděcího nařízení Komise (EU) č. 2015/262 ...

⁷⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/429 ze dne 9. března 2016, o nálezích a o změně některých aktů v oblasti zdraví zvířat („právní rámec pro zdraví zvířat“), Úř. Vest. L 84, 31. března 2016, v platném znění.

účinkem a beta-sympatomimetik v chovech zvířat a o zrušení směrnic 81/602/EHS, 88/146/EHS a 88/299/EHS, v platném znění.

Právní úprava Evropské unie je v oblasti ochrany zvířat velice obsáhlá a kompaktní. Z pohledu ochrany zvířat jako sportovců obsahuje ovšem znovu, podobně jako u mezinárodních dohod, pouze obecnou úpravu ochrany, nikoliv ve vztahu ke sportovnímu využití. Nicméně lze podotknout, že dostatečnou s ohledem na bezpečnost při přepravě, dále také pro identifikaci koní, vč. jednotlivých metod, orgánů oprávněných provádět identifikaci a vydávat průkazy (vč. vzorů). Dále také veterinární podmínky pro převoz koní mezi členskými státy či ze třetích zemí. Musím tedy shrnout, že ač se žádný z unijních právních předpisů přímo nedotýká účasti zvířat v rámci soutěží, neupravuje přesné podmínky pro jejich konání, bezpečnost apod., je unijní úprava ve svém celku komplexním řešením v oblasti ochrany zvířat, jak jejich života, zdraví, bezpečnosti, tak jejich pohody. A to včetně předpisů týkajících se otázky používání zakázaných látek.

3.3 Vnitrostátní právní úprava

Právní úprava České republiky v oblasti ochrany zvířat jako vrcholových sportovců není jednotně kodifikována. V rámci ústavního pořádku je řešena pouze skrze úpravu vztahující se k ochraně přírody a přírodních zdrojů.⁷⁶ V Ústavě ČR je upravena v čl. 7, kdy: „*Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.*“ Listina základních práv a svobod (dále jen „LZPS“) v čl. 35 odst. 1 uvádí, že: „*Každý má právo na příznivé životní prostředí*“, dále v odst. 2: „*Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.*“ Absenci úpravy ochrany zvířat v Ústavě či LZPS považuji za podstatný nedostatek, kdy sice je zřejmá vůle zákonodárce podřadit ji pod obecnou ochranu práva životního prostředí, přesto by bylo, i s ohledem na stále větší důraz kladený na práva zvířat, vhodné zakotvit jejich ochranu i v rámci ústavního pořádku a zvýšit tak tlak na dodržování ustanovení a vymáhání případných sankcí za porušení.

Např. německá právní úprava považuje ochranu zvířat za vedlejší, svébytný úsek práva, neřadí ji pod právo životního prostředí. Zároveň je také vyjádřena jako státní cíl v článku 20a německé ústavy, tzv. základního zákona (*Grund-gesetz*). Je zde uvedeno, že: „*Stát chrání v rámci ústavních předpisů a v odpovědnosti vůči budoucím generacím pomocí výkonu státní moci a na základě právních předpisů a za pomoci judikatury přírodní podmínky života a zvířata.*“ K doplnění spojení „a zvířata“ ovšem došlo až v roce 2002.⁷⁷

⁷⁶ PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat...*, 29 s.

⁷⁷ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 192 s. a 193 s.

3.3.1. Zákon na ochranu zvířat proti týrání

Stěžejním je zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších předpisů. Preambule zákona zdůrazňuje, že „*zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zaslouhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.*“.⁷⁸ Účel zákona je upraven v § 1 odst. 1 ZOZPT, kdy: „*Účelem zákona je chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním, jejich zdravím a jejich usmrcením bez důvodů, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem.*“ Přestože je účel zákona z uvedeného ustanovení zřejmý, využití zvířat v rámci sportu a soutěží jej zcela nenaplnuje, kdy napříč disciplínami je bez dalšího možné riziko, bez ohledu na způsob zavinění, vzniku bolesti, zranění či usmrcení při účasti v soutěži.

V podobném duchu hovoří i § 4 odst. 1 ZOZPT, který v písm. a) uvádí, že se za týrání považuje: „*nutit zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly.*“ Je těžké zodpovědět si otázku, jaká míra „nucení“ zvířat k výkonům je způsobitelná naplnit toto ustanovení. V tomto směru mlčí i odborná literatura. Z vlastních zkušeností vím, že pokud si, např. kůň před startem dostihu tzv. „postaví hlavu“, tedy rozhodne se neodstartovat, nezmůže s ním nic jakákoliv snaha jezdce, příp. přítomného trenéra. Jakákoliv nepřiměřená snaha jej přimět k odstartování, než ta povolená dostihovým řádem, je postihována již kompetentními orgány v rámci jednotlivých disciplín. Nelze si tedy představit moment, kdy by došlo k naplnění tohoto ustanovení bez postihu v rámci řádů soutěží. Dostihový řád ukládá jezdci povinnost stáhnout z dostihu koně, u kterého se projevují příznaky zranění či vyčerpání.⁷⁹ I s ohledem na minimální počet případů za posledních 15 let v koňských dostizích v Česku, tedy takových, které byly postiženy v souladu s dostihovým řádem, i případy v rámci jiných disciplín, lze mít za to, že ochrana v rámci řádů je dostatečná. Nebyl zaznamenán žádný případ, kdy by porušení tohoto zákonného ustanovení muselo být postiženo příslušným správním orgánem či soudy. Lze tedy dospět k závěru, že v případě, kdy jsou koně dostatečně a kvalitně vytrénovaní pro dostihy či skokové závody, je možné s nimi závodit, „*aniž by to přímo narušovalo jejich životní pohodu.*“⁸⁰ Jak dále uvádí profesor Webster, pokud by došlo v průběhu závodu k nehodě a ke zranění či úmrtí v důsledku pádu či jiné události a kůň by v daný okamžik byl v dobré kondici a zdravý, běžel s nadšením,

⁷⁸ Preambule ZOZPT

⁷⁹ § 364 písm. f) Dostihového řádu

⁸⁰ WEBSTER, John. *Životní pohoda zvířat: kulhání k Ráji: Praktický přístup k nápravě problému naší vlády nad zvířaty*. Praha: Práh, 2009, 227 s.

nelze v tom spatřovat nespravedlnost. Pro tvůrce dostihových tratí, jakož i pro pořadatele, platí povinnost nevystavovat koně i jezdce „*svévolně a přehnaně riziku životy a údy koní a jezdců.*“ Největším zásahem do welfare zvířat v případě zranění z dostihu je způsobená bolest a nemožnost projevit přirozené chování.⁸¹

Minimalizace možností, za kterých by mohlo docházet k případům, kdy by bylo zvíře nuceno k určitým výkonům, ať už proti své vůli či v rozporu s fyzickým stavem či biologických schopností je v rámci jednotlivých řádů upravena dle mého názoru dostatečně. Ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) zde působí jako prostředek ultima ratio. Kontrolní mechanismus je z pohledu možného překročení sil daného jedince stanoven v rámci propozic pro jednotlivé závody tak, aby se daný jedinec mohl účastnit takové závodu, který co nejvíce odpovídá jeho kvalitám, výkonnosti a fyzickým předpokladům. Není tedy možné, aby se, pokud půjde o koňské dostihy, mladý a začínající kůň bez jakýchkoliv či minimálních zkušeností, účastnil např. Velké pardubické. Propozice zde stanovují minimální věk, povinnost splnit nastavená pravidla pro kvalifikační dostihy apod. Zvířata se účastní většiny závodů a soutěží jako „*nedobrovolní, ale nadšení amatéři.*“⁸²

Za klíčové z pohledu využití zvířat ve sportu považují ustanovení § 4 odst. 1 písm. b) ve spojení s odst. 1 písm. i) ZOZPT, kdy je v písm. b) uvedeno, že se za týrání považuje: „*podrobit zvíře výcviku nebo veřejnému vystoupení anebo obdobnému účelu, je-li toto pro zvíře spojeno s bolestí, utrpením, zraněním nebo jiným poškozením,*“ Termínem „*veřejnému vystoupení anebo obdobnému účelu*“ lze rozumět i jiná sportovní využití pro zvířata, např. svod dle veterinárního zákona.⁸³ Z ustanovení lze výkladem dovodit úmysl zákonodárce cílit ochranu pouze na výcvik, veřejná vystoupení aj., která jsou přímo spojena se vznikem bolesti, utrpení, zranění či jiným poškozením. Bohužel odborná literatura v tomto směru mlčí. Pokud by se ve znění připustila ochrana zvířat do té míry, že by se za týrání považovalo již pouhé riziko vzniku podobných skutečností, dost dobře by to znamenalo zánik veškerých sportovních soutěží, v nichž hrají hlavní roli zvířata. Každá z disciplín v sobě skrývá, podobně jako u lidského sportu, riziko vzniku bolesti, zranění apod. Toto riziko není možné jakkoliv stoprocentně vyloučit. I přes veškerou snahu pořadatelů. Pokud by tedy zákonodárce připustil v tomto ustanovení za týrání již pouhou účast v soutěži s rizikem vzniku bolesti či zranění, nebylo by možné již pořádat jakékoliv soutěže, neboť, jak jsem již uváděl i v případě člověka a sportu, nikdy nelze vyloučit možné riziko i přes veškerou možnou snahu tomuto zamezit. Uvedené

⁸¹ Tamtéž 228 s.

⁸² Tamtéž 230 s.

⁸³ § 3 odst. 1 písm. e) veterinárního zákona

ustanovení má tedy za cíl zamezit účasti zvířat při výcviku, v rámci veřejných vystoupení aj., které jsou přímo spojené se vznikem bolesti či zranění.

Zákonodárce mj. uvádí, že se za týrání dále považuje „*používání podnětů, předmětů či bolest vyvolávajících pomůcek tak, že působí klinicky zjevné poranění nebo následné dlouhodobé klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných orgánových systémů zvířat.*“⁸⁴ Toto ustanovení má, ve vztahu ke koňským dostihům či parkurům, úzký vztah. Např. k používání bičků k pobízení koní. Má za cíl zamezit používání podnětů, předmětů či pomůcek vyvolávajících bolest či způsobujících poranění. V Dostihovém řádu jsou striktně vymezeny podmínky pro to, jaký bičík smí být v rovinových či překážkových dostizích použit, aby jeho použití bylo v souladu jak s dostihovým řádem, tak právě s tímto ustanovením. Stanovuje maximální možné rozměry jak rukojeti, tak i plácačky a to vč. země původu (Anglie, Francie, Irsko, Itálie a Německo) a současně jejich homologaci pro dané použití. Dostihový řád tedy výstižně upravuje jednotlivé nároky pro takovou pomůcku a je plně v souladu se zákonem.⁸⁵ Pro soutěže zastřešované Českou jezdeckou federací (dále jen „ČJF“) platí pro povolené rozměry biče a jejich použití řády jednotlivých disciplín. S ohledem na skutečnost, že samotné řády stanovují povinné náležitosti pro použití takové pomůcky, při jejímž použití by mohlo dojít ke vzniku poranění nebo klinicky prokazatelné změny v nervové soustavě, není v zásadě možné, aby mohlo dojít k naplnění tohoto ustanovení. Z tohoto pohledu lze mít za to, že vnitřní úprava v rámci soutěží je pro ochranu zvířat proti používání nepovolených pomůcek, či v nepřiměřeném rozsahu, dostačující a zákonné ustanovení zde působí jako prostředek ultima ratio.

Dostihový řád Jockey Clubu ČR stanovuje maximální počet úderů s ohledem na věkové kategorie v § 1 Dostihového řádu (viz kap. 3.1.3). Z pohledu zahraniční úpravy je ta česká vůči používání biče, a maximálnímu počtu úderů v dostihu, poměrně benevolentní. Např. švédská dostihová autorita zcela zakázala jejich používání v dostizích od sezony 2022.⁸⁶ Ke stejnému kroku se od 1. července 2024 zavázalo i Švýcarsko.⁸⁷ V obou případech není zcela vyloučena přítomnost bičíku v dostihu, jen bylo omezeno jeho použití pouze pro korekci pohybu koně, nikoliv pro jeho pohánění či pobízení. Podobnou cestou míří i „meky“ dostihového sportu v Evropě, Anglie a Francie. Při překročení povoleného počtu úderů dosud následovala pouze

⁸⁴ § 4 odst. 1 písm. i) veterinárního zákona

⁸⁵ § 314 Dostihového řádu

⁸⁶ *Švédské dostihy zakazují bičík* [online]. equichannel.cz, 16. února 2022 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://equichannel.cz/clanky/dostihy/svedske-dostihy-zakazuji-bicik>

⁸⁷ *Blick berichtet über die 'Peitschen-Revolution'* [online]. horseracing.ch, 13. března 2024 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.horseracing.ch/news/blick-berichtet-ueber-die-peitschenrevolution-lob-fuer-den-schweizer-galopprennsport-nd-11151.html>

peněžité sankce či odnětí licence jezdcí. Ovšem, v případě Francie, od 1. září 2023 došlo k novele Dostihového řádu, která zakotvila jako novou sankci za překročení počtu úderů diskvalifikaci koně – při devíti a více úderech ze 4 povolených.⁸⁸ Podobně tak učinila již o rok dříve Anglie.⁸⁹

Vzhledem k tomu, že bych se ve své práci rád zaměřil především na koňské disciplíny, které v souladu s právní úpravou *de lege lata* spadají pod „svod“ dle veterinárního zákona a nikoliv pod veřejná vystoupení dle § 8 ZOZPT, budu se konkrétními pravidly pro pořádání svodu zabývat v následující podkapitole.

3.3.2. Veterinární zákon

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon) má důležitou roli z pohledu ochrany zvířat ve stanovování veterinárních podmínek pro konání soutěží. Jak jsem již uvedl v závěru předchozí kapitoly, rád bych se zaměřil zejména na „svod“ koní dle tohoto zákona. Řadí se pod něj veškeré disciplíny, při kterých je využíván kůň, ať už se jedná o dostihy, parkury, drezuru, všestrannost aj. Pojem svod je vymezen v § 3 odst. 1 písm. e) veterinárního zákona. V podrobnostech odkáži na kapitolu 1.2. V § 9 pak zákon vymezuje konkrétní podmínky pro jeho konání. Zákonná regulace veterinárního režimu svodu je nezbytná vzhledem k potřebě zajištění prevence proti rizikům, se kterými souvisí „*pohyb, soustředění a vzájemné kontakty většího počtu zvířat z různých míst.*“⁹⁰ Tyto podmínky se týkají pouze hospodářských zvířat, neboť svod je považován za soustředění hospodářských zvířat, pro jiná zvířata (výstavy koček, psů apod.) se použije úprava pro veřejná vystoupení dle § 8 ZOZPT.⁹¹ V souladu s čl. 93 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/429 registruje krajská veterinární správa (dále jen „KVS“) provozovatele svodu zvířat.⁹² Před konáním svodu je pořadatel povinen vyžádat si u KVS stanovení veterinárních podmínek pro konání svodu zvířat v souladu s § 9 odst. 3 ve spojení s § 49 odst. 1 písm. k) veterinárního zákona. Ty jsou pak vydávány ve formě rozhodnutí.⁹³ Mezi stanovené podmínky řadíme mj. odpovědnou osobu, místo, den a přibližný čas konání, povinnost zajistit

⁸⁸ VLČEK, Miroslav. *Francie výrazně přitvrzuje boj proti bičikům. Za devět a více pobídek bude následovat diskvalifikace koně* [online]. dostihy.fitmin.cz, 11. srpna 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://dostihy.fitmin.cz/zahranicni-dostihove-deni/francie-vyrazne-pritvrzuje-boj-proti-bicikum-za-devet-a-vice-pobidek-bude-nasledovat-diskvalifikace-kone.html>

⁸⁹ ČÁP, Martin. *Změna držení i diskvalifikace hříšníků. Britské dostihy omezují bičiky* [online]. jezdcí.cz, 15. července 2022 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.jezdci.cz/clanky/zmena-drzeni-i-diskvalifikace-hrisniku-britske-dostihy-omezuji-biciky/>

⁹⁰ SÝKORA, Tomáš. In: SKŘIVÁNKOVÁ, Marcela a kol. *Veterinární zákon. Praktický komentář...*, 63 s.

⁹¹ Tamtéž

⁹² § 5a odst. 3 veterinárního zákona

⁹³ SÝKORA, Tomáš. In: SKŘIVÁNKOVÁ, Marcela a kol. *Veterinární zákon. Praktický komentář...*, 63 s.

přítomnost veterinárního lékaře apod.⁹⁴ Obec po stanovení veterinárních podmínek KVS v souladu s § 46 písm. a), schvaluje žádost o povolení konání svodu vč. místa konání. Žádost o povolení musí splňovat obecné náležitosti podání v souladu s § 37 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen SpŘ). Uvedená odlišná označení „provozovatele“ a „pořadatele“ vychází ze znění zákona. Označují ale tutéž osobu. Svodu se zároveň mohou účastnit pouze zvířata evidovaná dle plemenářského zákona.⁹⁵ K tomu blíže v následující podkapitole.

3.3.3. Plemenářský zákon

Důležitou roli z pohledu svodu zvířat má zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon). Ten upravuje mj. šlechtění a plemenitbu koní (*Equus caballus*)⁹⁶ vč. jejich označování.⁹⁷

Šlechtitelské činnosti se mohou věnovat výhradně osoby k tomuto účelu uznané Ministerstvem zemědělství, tzv. uznaná chovatelská sdružení. Ta musí mít ve svých řadách osoby odborně způsobilé k výkonu tohoto povolání a jsou povinna postupovat výhradně podle schválených šlechtitelských programů. Ten obsahuje okruh vlastností a znaků typických a sledovaných u jednotlivých plemen hospodářských zvířat. Dále také postupy provádění výkonnostních testů či zkoušek – za ty lze považovat i koňské dostihy, které jsou ze své podstaty chovatelskými zkouškami. Každé takové sdružení je povinno vést plemenné knihy, které se vedou pro každé plemeno zvlášť.⁹⁸ K plemenitbě, přirozené i umělé, lze využívat pouze plemeníky zapsané v „ústředním registru plemeníků“.⁹⁹ Plemennou knihu anglického plnokrevníka vede Jockey Club ČR, který každý rok vydává pro jednotlivé hřebce osvědčení k použití v plnokrevném chovu.¹⁰⁰ Lze jej považovat za uznané chovatelské sdružení, kterému byl Ministerstvem zemědělství udělen souhlas k výkonu odborných činností.¹⁰¹ Dozorčí činnost v oblasti šlechtění a plemenitby provádí Česká plemenářská inspekce.¹⁰² Ta je oprávněna ukládat jak pokuty za správní delikty, tak i zvláštní opatření, např. zákaz nákupu a prodeje plemenného zvířete, zakázat plemenitbu apod.¹⁰³

⁹⁴ Tamtéž

⁹⁵ § 3 odst. 1 písm. e) veterinárního zákona

⁹⁶ § 1 odst. 1 písm. a) plemenářského zákona

⁹⁷ Tamtéž, § 1 odst. 1 písm. c)

⁹⁸ MÜLLEROVÁ, Hana. In: DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Zemědělské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 57 s.

⁹⁹ Tamtéž, 58 s.

¹⁰⁰ § 10 Dostihového řádu

¹⁰¹ Tamtéž

¹⁰² § 24 plemenářského zákona

¹⁰³ MÜLLEROVÁ, Hana. In: DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Zemědělské právo...*, 59 s.

4 Organizace na úseku ochrany zvířat, veterinární péče a plemenitby

4.1. Organizace na úseku ochrany zvířat

Orgány ochrany zvířat vymezuje § 19 odst. 1 a 2 ZOZPT. Podle odst. 1 jimi jsou – ministerstvo zemědělství, dále Státní veterinární správa, státní orgány příslušné ke schvalování projektu pokusů, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany v rámci své působnosti a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Dále pak ve vymezeném rozsahu taktéž obce.¹⁰⁴

Ministerstvo v souladu se zákonným zmocněním¹⁰⁵ vykonává v rámci své věcné působnosti záležitosti na celostátní úrovni, jakož i úkoly vztahující se k orgánům EU. Roku 2009 zřídilo v rámci své organizační struktury Oddělení ochrany zvířat.¹⁰⁶ K plnění úkolů¹⁰⁷ zřizuje ministr zemědělství „Ústřední komisi pro ochranu zvířat“, odborný poradní orgán, dle § 21 ZOZPT. Komise si dále vytváří jako své pracovní orgány 4 výbory pro ochranu - hospodářských zvířat, volně žijících zvířat, zvířat v zájmových chovech a pokusných zvířat.¹⁰⁸ Předseda a členové komise jsou jmenováni a odvoláváni ministrem zemědělství po dohodě s ministrem životního prostředí z odborníků, které mohou navrhnout příslušné státní orgány a právnické osoby, které se zabývají ochranou či chovem zvířat.¹⁰⁹ Ministerstvo také řídí mj. Státní veterinární správu ČR či Českou plemenářskou inspekci.¹¹⁰

Působnost orgánů veterinární správy vykonává jednak Státní veterinární správa (SVS), a také krajské veterinární správy (KVS).¹¹¹ KVS vykonávají mj. dozor nad dodržováním povinností, které vyplývají ze ZOZPT a dalších prováděcích předpisů. SVS pak zejména zpracovává a realizuje program ochrany zvířat.¹¹²

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností mj. projednávají a rozhodují o přestupcích na úseku ochrany zvířat.¹¹³

Působnost a kompetence ostatních orgánů dle § 19 odst. 1 a 2 ZOZPT nejsou pro mou práci dále relevantní, proto se jimi nebudu blíže v této kapitole zabývat.

¹⁰⁴ § 19 odst. 2 ZOZPT

¹⁰⁵ Tamtéž, § 20 odst. 1

¹⁰⁶ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 379 s.

¹⁰⁷ § 20 odst. 1 ZOZPT

¹⁰⁸ PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat...*, 128 s.

¹⁰⁹ KNĚŽÍNEK, Jan. *Kompetenční zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 234 s.

¹¹⁰ § 15 odst. 3 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky (dále jen „kompetenční zákon“)

¹¹¹ § 22 ZOZPT

¹¹² PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat...*, 130 s.

¹¹³ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu...*, 380 s.

4.2. Organizace na úseku veterinární péče

Oblast veterinární péče je pro možnost konání svodů, veřejných vystoupení a obecně pro ochranu života a zdraví zvířat klíčová (viz kapitola 3.3.2.). Ve věcech veterinární péče vykonávají státní správu ministerstvo (zemědělství), dále ministerstva obrany a vnitra, obce a orgány veterinární správy.¹¹⁴ Působnost ministerstva je stanovena v § 44 veterinárního zákona. Jedná se zejména o stanovení hlavních směrů rozvoje a úkolů veterinární péče a kontroluje jejich plnění, řídí výkon státní správy na úseku veterinární péče, rozhoduje o opravných prostředcích proti rozhodnutí Ústřední veterinární správy apod.¹¹⁵

Obcemi dle § 44 písm. c) se vyjma § 46 písm. c) má na mysli obecní úřad, který tak rozhoduje v rámci přenesené působnosti.¹¹⁶ Jedná se např. o povolení konání svodu dle § 46 písm. a) (viz kapitola 3.3.2.). Na rozdíl od ZOZPT ovšem veterinární zákon nestanovuje, zda by se mělo jednat o obce s pověřeným obecním úřadem či s rozšířenou působností. Působnost, jak samostatnou, tak přenesenou mohou tedy vykonávat všechny obecní úřady (i obce I. stupně).¹¹⁷

Orgány veterinární správy jsou dle § 47 odst. 4 veterinárního zákona tvořeny Ústavem pro státní kontrolu veterinárních preparátů a léčiv, Ústřední veterinární správou, KVS, a městskou veterinární správou, která vykonává svoji působnost na území Prahy.

4.3. Organizace na úseku plemenitby

Důležitou roli, nejen z pohledu koňských dostihů, ale obecně pro právní úpravu plemenitby a šlechtění vybraných hospodářských zvířat má plemenářský zákon. Z něj mj. vyplývá, jak již bylo uvedeno v kap. 3.3.3., že šlechtitelskou činností se mohou zabývat pouze osoby k tomu uznané Ministerstvem zemědělství. To má také stěžejní roli v této oblasti. Kontrolní činnost na úseku šlechtění a plemenitby provádí Česká plemenářská inspekce, která je řízena Ministerstvem zemědělství. To také vede informační systém ústřední evidence.¹¹⁸ Chovatelská sdružení vedou pro příslušné plemeno vždy i plemennou knihu. Pověřenou osobou pro evidenci údajů o hospodářstvích, chovatelích, zvířatech apod. je Českomoravská společnost chovatelů.¹¹⁹

4.4. Jockey Club České republiky a Česká jezdecká federace

Jak Jockey Club ČR, tak ČJF nejsou organizacemi zřízenými zákonem a nelze je tak podřadit pod organizační strukturu jednotlivých orgánů v oblasti ochrany zvířat, jejichž

¹¹⁴ § 43 veterinárního zákona

¹¹⁵ Tamtéž, § 44

¹¹⁶ BAŘTIPÁN, Marek. In: SKŘIVÁNKOVÁ, Marcela a kol. *Veterinární zákon. Praktický komentář...*, 230 s.

¹¹⁷ BAŘTIPÁN, Marek. In: SKŘIVÁNKOVÁ, Marcela a kol. *Veterinární zákon. Praktický komentář...*, 230 s.

¹¹⁸ § 15 odst. 3 kompetenčního zákona

¹¹⁹ MÜLLEROVÁ, Hana. In: DAMOHORSKÝ, Milan, a kol. *Zemědělské právo...*, 59 s.

působnost vymezuje příslušný zákon a ustanovení. Přesto bych se jim rád věnoval v této podkapitole, neboť se jedná o stěžejní organizace v oblasti jezdeckého sportu v Česku, které zastřešují jednotlivé soutěže a upravují pravidla pro jejich konání v souladu se zákonem.

4.4.1 Jockey Club ČR

JC ČR je spolkem dle NOZ.¹²⁰ Zároveň je také oprávněnou osobou dle plemenářského zákona¹²¹, které Ministerstvo zemědělství udělilo souhlas dle plemenářského zákona k výkonu odborných činností.¹²² Jedná se o kontrolu užitečnosti, dále k zajištění výkonnostních zkoušek a posuzování anglického plnokrevníka v České republice. Při své činnosti je pak vázán občanským zákoníkem, plemenářským zákonem, Stanovami JC ČR a dalšími právními předpisy.¹²³ Jde o nejvyšší autoritu turfů – chovu Anglického plnokrevníka a dostihového provozu. Předmětem činnosti je především „řízení, koordinace, kontrola a všestranná podpora turfů.“¹²⁴ Nejvyšším orgánem je Rada Jockey Clubu ČR, která je tvořena 15 členy.¹²⁵ V čele JC ČR stojí prezident, který je zároveň členem 5ti členného prezidia JC ČR.¹²⁶ Prezident je volen Radou z jejích členů. Vystupuje jako statutární orgán.¹²⁷

Kontrolními orgány v organizaci JC ČR jsou Pořádková komise a Dostihový soud. Pořádková komise je prvoinstančním orgánem při řízení o protestech – proti výsledkům dostihů, pokud byly adresovány JC ČR, dále v řízení o přestupcích proti Dostihovému řádu.¹²⁸

Dostihový soud řeší případná odvolání v řízeních o protestech či o přestupcích.¹²⁹ Pravomoci soudu jsou uvedeny v § 16 Dostihového řádu. Patří mezi ně zpracování jednacího řádu soudu, kterým se po schválení JC ČR řídí. Dále postihovat účastníky řízení sankcemi v plném rozsahu dle řádu. Soud sestává z předsedy, místopředsedy a tří členů. Jsou jmenováni JC ČR na dvouleté funkční období, přičemž může rozhodovat za přítomnosti předsedy, místopředsedy a alespoň dvou členů.¹³⁰ Pravidla pro podávání odvolání ovšem nejsou bezbřehá. Proti rozhodnutí dostihové komise se k dostihovému soudu lze odvolat pouze v okamžiku, kdy udělená sankce překračuje 2000 Kč, či odnětí jezdecké licence je na dobu delší jak jeden dostihový den. V případě trenéra se lze odvolat, pokud je mu odebrána licence na déle jak dva

¹²⁰ § 214 a násl. NOZ

¹²¹ § 3 plemenářského zákona

¹²² Tamtéž, § 7

¹²³ Preambule Stanov Jockey Clubu ČR. [online]. [cit. 29. března 2024]. Dostupné z: http://dostihyjc.cz/download/Stanovy_JCCR_2022.pdf

¹²⁴ Tamtéž, Čl. II., bod 8

¹²⁵ Tamtéž Čl. IV., bod 18

¹²⁶ Tamtéž Čl. IV., bod 27

¹²⁷ Tamtéž, Čl. IV., bod 32 a 33

¹²⁸ § 19 Dostihového řádu

¹²⁹ Tamtéž, § 15

¹³⁰ Tamtéž, § 18

týdny. To se týká i případů, kdy je kůň distancován od startu v dostizích na déle jak čtrnáct dní, např. v případě, kdy opakovaně nevstoupí do startovacích boxů či projeví neposlušnost na startu dostihu startovaného praporkem. V případech odvolání proti rozhodnutím Pořádkové komise JC ČR se pak pouze mění minimální hranice. U peněžitých sankcí se jedná o 4000 Kč, při odnětí licence jezdce se jedná o alespoň 3 dny a u trenéra či koně pak o tři týdny.¹³¹ Jedná se tak o ty nejzávažnější případy porušení Dostihového řádu vzhledem k tomu, že sankce za mírnější prohřešky se zpravidla pohybují v řádech stovek korun – v souladu s vymezením jednotlivých skutkových podstat v Dostihovém řádu. K odvolání jsou aktivně legitimováni výhradně jezdci, trenéři (či jejich zmocněnci, pokud se např. nachází s dalšími koňmi na jiném závodišti) a také majitelé.

Jedním z případů, které v závěru loňské sezony Dostihový soud rozhodoval je případ koně Stratovarius, který se zúčastnil dostihu v moravských Slušovicích. Z rozhodnutí Dostihové komise byl po zhlédnutí cílové fotografie v oficiálním výsledku klasifikován na druhém místě. Po odvolání své majitelky se soud na základě dostihové zprávy, písemného odvolání, protokolu, zprávy předsedy komise, zhlédnutí videozáznamu a cílové fotografie rozhodl pro změnu v pořadí a prohlásil doposud druhého v pořadí Stratovariuse na současném prvním místě s původně vítězným koněm Smichoff.¹³² Stejný případ se odehrál koncem října na závodišti v pražské Velké Chuchli. I zde musel Dostihový soud řešit odvolání majitele jednoho z koní proti výroku komise o výsledku a pořadí v cíli.¹³³ Není tak oprávněn k rozhodování o odvoláních pouze proti uloženým sankcím, ale také proti rozhodnutím komise proti výroku o výsledku dostihu.

Rozhodnutí Dostihového soudu jsou závazná výhradně pro účastníky daného řízení. Ze své podstaty se nijak nedotýkají ostatních účastníků provozu, ledaže by došlo např. k diskvalifikaci daného koně, pak by samozřejmě došlo ke změnám v pořadí. Nedochozí také k situacím, jako u obecných soudů, že by napadená rozhodnutí byla zrušena a věc by byla vrácena prvostupňovému orgánu k dalšímu řízení, a tedy že by rozhodnutí soudu zavazovalo orgán rozhodující v prvním stupni v při dalším řízení.¹³⁴

¹³¹ § 470 Dostihového řádu

¹³² Rozhodnutí Dostihového soudu ze dne 1. listopadu. 2023, sp. zn. 5/2023. [online]. [cit. 24. dubna 2024]. Dostupné z: <http://dostihyjc.cz/index.php?page=8>

¹³³ Rozhodnutí Dostihového soudu ze dne 25. října 2023, sp. zn. 4/2023. [online]. [cit. 24. dubna 2024]. Dostupné z: <http://dostihyjc.cz/index.php?page=8>

¹³⁴ § 467 Dostihového řádu

4.4.2 Česká jezdecká federace

ČJF je, podobně jako JC ČR, spolkem dle NOZ.¹³⁵ Je organizátorem a představitelem jezdeckého sportu v Česku. Schvaluje pořádání národních i mezinárodních závodů konaných na území ČR dle Stanov a Pravidel FEI. Je členem FEI, dále České unie sportu, Českého olympijského výboru a Evropské jezdecké federace.¹³⁶ Účelem je kromě propagace jezdeckého sportu zejména metodické a cílevědomé působení na všestranný rozvoj jezdeckví skrze organizaci jezdeckých závodů a vydávání pravidel, řádů a dalších předpisů důležitých pro konání závodů.¹³⁷ Nejvyšším orgánem ČJF je konference, dále pak rada a výkonný výbor, který je statutárním orgánem. Kontrolní funkci v organizaci zastává disciplinární komise, dále také kontrolní a revizní komise.¹³⁸ Zastřešuje jezdeckví v Česku v rámci skoků (parkuru), drezury, všestrannosti, spřežení, voltiže, reiningu, vytrvalosti a parajezdeckví.

¹³⁵ § 214 a násl. NOZ

¹³⁶ Čl. 1 Stanov České jezdecké federace. [online]. [cit. 29. března 2024]. Dostupné z: https://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/zakladni/2018/Stanovy_overene.pdf

¹³⁷ Tamtéž, Čl. 3

¹³⁸ Tamtéž, Čl. 7

5 Etika a právo v ochraně zvířat

Etika je filosofická disciplína, která se zabývá zkoumáním morálky, morálního jednání lidí a hodnotí takové jednání z hlediska pojmů dobra a zla. Dlouhé roky se vztahovala pouze na člověka. V polovině 19. století silily názory o vztahování etiky i vzhledem k chování k jiným živým bytostem, především na zvířata.¹³⁹ Z pohledu dnešního chápání etiky ve vztahu ke zvířatům je prosazována myšlenka, že je třeba se k nim chovat ohleduplně s maximálním respektem k jejich životním podmínkám a potřebám. V současné společnosti bohužel stále z velké části převládá nadřazený postoj člověka vůči zvířatům. Ta jsou pak posuzována čistě z hlediska užitnosti pro člověka. V Česku pak v důsledku tohoto přetrvávajícího názoru byl přijat zákon na ochranu zvířat proti týrání se čtyřicetiletým zpožděním oproti vyspělým zemím.¹⁴⁰ Je třeba si položit otázku, zda je používání zvířat v rámci sportu a soutěží ospravedlnitelné z hlediska etiky, z pohledu dvou běžně užívaných etických teorií – deontologie a utilitarismu.

Deontologie je etický směr založený na pravidlech. Pokud tedy je stanoveno určité pravidlo, je etické se jím řídit bez ohledu na možné následky. Obsahuje jak práva, tak povinnosti. Z absolutistického deontologického pohledu na práva jsou vnímající zvířata brána jako „subjekty života“ mající přirozenou hodnotu i práva tuto hodnotu chránící. Jakékoliv využívání zvířat lidmi, které by nerespektovalo tato práva, je z tohoto pohledu neetické. Klade důraz na svobodnou volbu jedince. Za neetické by tedy z takového pohledu mohlo být považováno i chování konkrétního jedince ve vhodných podmínkách, pokud by omezovalo jeho svobodnou volbu. Proto dle této teorie je používání zvířat ve sportu považováno za neetické, neboť jsou vystavována riziku zranění, jakož i riziku usmrcení – ať už přímo na následky nehody (pádu apod.) či po zákroku veterinárního lékaře, např. po fraktuře, a omezuje to tak jejich právo volby. Zvířecí sport v sobě i přes veškerou snahu pořadatelů, trenérů a dalších zúčastněných, bude vždy obsahovat riziko možného zranění.¹⁴¹ Lidský sportovec právo volby podstoupit takové riziko má, zvíře ne. Z mého pohledu je ale takovýto pohled na etičnost využití zvířat ve sportu nedostatečný. Pokud jde o koňské dostihy a chov anglického plnokrevníka. Ten je chován výhradně pro využití v dostihovém provozu. Pro svou rychlost, odolnost a vytrvalost. Závodění tedy patří k jeho přirozené povaze a nelze uvažovat, i z hlediska dozorujících orgánů, nad

¹³⁹ PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat...* 21 s.

¹⁴⁰ Tamtéž, 23 s.

¹⁴¹ CAMPBELL, Madeleine L. H. *Ethical Justifications for the Use of Animals in Competitive Sport. Sport, Ethics and Philosophy.* [online]. 28. července 2023 [cit. 31. března 2024]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17511321.2023.2236798>, 5 s.

jakýmkoliv nucením proti jeho vůli k závodění.¹⁴² Lze tedy brát za prokázanou skutečnost, že je takovým koním dána možnost volby. Pokud se např. v momentě startu rozhodnou neodstartovat, samotný jezdec s tím nemá žádnou šanci, povolenými prostředky, cokoliv udělat.

Utilitaristické pojetí se opírá o vyvážení škod a přínosů. Snaží se určit co je správné udělat. Maximalizovat prospěch pro většinu. Jde o zohlednění újmy a užitku, který zvířata prožívají svou účastí při soutěžích, neboť jsou schopna cítit utrpení a bolest. Neexistuje tak žádné morální ospravedlnění, pro které by bylo možné považovat bolest či radost zvířat za méně důležitou, než je tomu v případě lidí. Pak by se totiž každý dopustil druhové nadřazenosti.¹⁴³ Což nelze považovat za morálně správné. Bolest a utrpení by měly být minimalizovány, bez ohledu na pohlaví, živočišný druh či rasu. Zvířata nevnímají na rozdíl od lidí budoucnost, nemají tedy dle Petera Singera žádný zájem na přežívání, pokud je jejich smrt bezbolestná. Opuštění své vlastní existence tak nevnímají jako utrpení.¹⁴⁴ Rozhodující pak z pohledu utilitarismu je, aby bylo na zájmy lidí a zvířat nahlíženo stejně. Či by měly mít převážně přednost zájmy lidí.¹⁴⁵ Pro tuto teorii jsou klíčové přínosy a škody pro obě strany. Z pohledu zvířat lze jim způsobené škody rozdělit na tzv. „ledovcové ukazatele“ a vedlejší škody, které jsou zpravidla způsobené mimo soutěž. Pod první případ řadíme fatální úrazy a vážná zranění způsobná při samotném závodě. V druhém případě se jedná např. o dopady dlouhodobého náročného tréninku, časté cestování, změny prostředí, nesprávné zacházení bezprostředně po závodě – nedostatečné ošetření, apod.¹⁴⁶

Z hlediska dlouhodobosti a intenzity takového dopadu lze za negativnější považovat škody způsobené mimo soutěž. Tzv. ledovcové ukazatele jsou viditelnější a jak zastřešující a dozorující orgány, jakož i pořadatelé, se snaží o jejich minimalizaci. Zatímco ve druhém případě přechází zodpovědnost na trenéry, ošetřovatele a další zúčastněné. Takové škody nevznikají ze samotné soutěže, ale vyplývají z účasti v ní až později, kdy se s časem hromadí a sčítají. Důležitým faktorem je zde i fyzická a psychická odolnost. Podobně jako u lidí, je i v případě koní každý jedinečný a nelze paušalizovat dopady stejně na všechny bez rozdílu. Některému tedy může taková zátěž přivodit únavovou zlomeninu, natržení šlachy či jiné zranění snáze a jinému naopak. Méně závažná poškození jsou taktéž problematictější z hlediska jejich dokazování, neboť se vyvíjejí s časem a nejedná se o jedinečný případ. Přínosy pro zvířata jsou

¹⁴² KAPITZKE, Gerhard. *Kůň od A do Z: plemena, chov, chování, jezdeckví, spřežení*. Praha: Brázda, 2008, 21 s.

¹⁴³ SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Praha: Práh, 2001, 30 s.

¹⁴⁴ DOLEŽAL, Adam. In: MÜLLEROVÁ, Hana a kol. *Kapitoly o právech zvířat: „My a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva*. Praha: Academia, 2016, 91 s.

¹⁴⁵ CAMPBELL, Madeleine L.H. *Ethical Justifications for the Use of Animals...*, 7 s.

¹⁴⁶ Tamtéž, 8 s.

naopak mnohokrát opomíjeny. Snad proto, že chyby se zkrátka hledají snáze. Nicméně zvířatům se, zejména pro úctu k nim, dále pro jejich vysokou hodnotu spolu s požadavky právní úpravy, dostává během aktivní kariéry kvalitní veterinární péče. Častokrát až důsledkem účasti v soutěži. Je ale nutné zmínit, že se jí dostává i jako prevence před případným zraněním.

Pro filozofické bádání v oblasti využití zvířat ve sportu zde bohužel není dostatek místa, třebaže se tím zabývá vícero etických teorií. Z hlediska spojení s právem a předpisy je třeba zdůraznit úzké vazby mezi těmito hledisky. I když etické směry častokrát vycházejí z vnitřního přesvědčení svých čelních představitelů, zatímco právo vychází z přesně daných právních norem. Ty ale pramení z vůle zákonodárce, který taktéž vychází ze svého přesvědčení a společenského názoru, který je mnohokrát ovlivněn právě etickými a filozofickými směry. Proto lze mít za to, že etika, filozofie a právo spolu úzce souvisí. Při tvorbě právních norem, aplikaci na konkrétní případy a jejich případného výkladu lze zohlednit a vycházet i z etických teorií a chápání, které pomohou lépe pojmut a pochopit danou problematiku.

6 Rozhodovací činnost soudů a jiných orgánů

Zejména s ohledem na skutečnost, že je pořádání soutěží za účasti zvířat podrobena „povolovacímu režimu“ ve veterinárním zákoně, resp. ZOZPT, nebyl dosud zaznamenán žádný případ týrání zvířat či jiného nevhodného zacházení se zvířaty ve spojení s jejich účastí ve sportu. Neboť kompetentní orgány jsou oprávněny v případě porušení příslušných ustanovení odebrat pořadateli povolení ke konání svodu, resp. mu další takové zakázat. Trestněprávní úseky soudů již několikrát rozhodovali ve věci týrání zvířat, nicméně žádný z těchto případů se, ani okrajově, netýkal sportovní činnosti či účasti v soutěži. Velkou roli v tomto sehráli bezesporu i řady jednotlivých disciplín, které dostatečně upravují ochranu zvířat proti vzniku zranění či úmrtí v rámci soutěží. Nejzávažnější případy týrání zvířat se pak posuzují podle ustanovení trestního zákoníku.¹⁴⁷

Méně závažná porušení dle Veterinárního zákona, hlavy X, jsou vč. skutkových podstat přestupků na úseku veterinární péče, upraveny v § 71, 72 a 74, jak u fyzických osob, tak právnických osob a podnikajících fyzických osob, vč. sankcí za případná porušení. Procesní úprava se pak řídí zákonem č. 250/2016, o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „přestupkový zákon“), konkrétně částí třetí, ust. § 60 až 102. Nicméně u řady procesněprávních institutů je třeba postupovat i dle správního řádu, který má ve vztahu k přestupkovému zákonu subsidiární povahu.¹⁴⁸ K projednání přestupků je až na výjimky věcně příslušná krajská veterinární správa.¹⁴⁹ Stejně jako u zákona na ochranu zvířat proti týrání. Ten se taktéž při projednání přestupků řídí ust. § 60 až 102 přestupkového zákona.¹⁵⁰ Skutkové podstaty přestupků jsou pak, vč. sankcí, upraveny v části sedmé, konkrétně v § 27 až 28e ZOZPT.

Soudy se dosud nezabývaly případem, ve kterém by hrálo roli týrání zvířat či jiná skutečnost (např. nevhodný stav dráhy, příliš náročné podmínky konání apod.), která by souvisela s účastí v soutěži. Jedním z případů spojeným s koňskými dostihy, ve kterém rozhodovaly soudy, je případ klisny Inkasentky. Zde se ovšem jednalo o soukromoprávní žalobu na náhradu škody. Tmavá hnědka dne 24. května 2008 při dostihu na pardubickém závodišti upadla na překážce č. 18 „Velký vodní příkop“ a během následného pobíhání bez jezdce došlo ke kontaktu s tyčí, která byla součástí zábradlí ohraničujícího potok a nebezpečně vyčnívala. Ihned byla převezena na veterinární kliniku do Brna, kde se posléze veterinární lékař po konzultaci s majitelem

¹⁴⁷ § 302 – 306 TZ

¹⁴⁸ MORKUS, Michal. In: SKŘIVÁNKOVÁ, Marcela a kol. *Veterinární zákon. Praktický komentář...*, 394 s.

¹⁴⁹ § 74 veterinárního zákona

¹⁵⁰ HŮLOVÁ, Markéta. *Zákon na ochranu zvířat proti týrání...*, 89 s.

rozhodl klisnu pro rozsáhlá zranění uspat. Majitel následně žaloval pořadatele, Dostihový spolek Pardubice a. s., o náhradu škody. Výši škody později určil soudní znalec na 760.000 Kč.

Proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka Pardubice¹⁵¹, se Dostihový spolek odvolal, nicméně Vrchní soud v Praze odvolání zamítl.¹⁵² Nejvyšší soud následně dovolání odmítl, neboť nebyly naplněny dovolací důvody dle § 237 odst. 1 zákona č. 99/1963, občanský soudní řád.¹⁵³ Žalovaný ve sporu namítal, že odpovědnost za stav dráhy, jakož i za případná zranění koní, nese Dostihová komise, která před každým dostihovým dnem „přejímá“ závodistiště a určuje, zda je způsobilé pro konání dostihů. S tímto názorem se neztotožnil soud první instance, který určil jako odpovědného právě Dostihový spolek a v mezitímním rozsudku rozhodl o náhradě škody ve výši 760.000 Kč. Vrchní soud v Praze poté tento rozsudek potvrdil. Následně došlo mezi stranami, Dostihovým spolkem, Českou pojišťovnou, která měla dle pojistné smlouvy škodu hradit, a majitelem klisny Hubertem Žďárským k mimosoudnímu vyrovnání, kdy ovšem výsledná částka nebyla zveřejněna. Dle vyjádření Dostihového spolku byla ale nižší, než původně požadovaná.¹⁵⁴

Dalším případem soukromoprávního sporu vycházející z koňských dostihů je případ vítěze Velké pardubické 2015 Nikase. Ten, podobně jako jeho stájový kolega Čáriray, který ve stejný den zvítězil v Křišťálovém poháru, byl diskvalifikován kvůli zjištění přítomnosti zakázaných alkaloidů, kofeinu a theobrominu, v krvi. Přítomnost látek v krvi potvrdila jak analýza vzorku A v německé, tak následně i analýza vzorku B provedená v britské laboratoři. Následným rozborem v Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském bylo zjištěno, že dané látky se nacházely v kontaminovaném krmivu, které bylo oběma koním podáváno.¹⁵⁵ Majitel Nikase následně na výrobce krmiv podal žalobu, ve které požadoval náhradu majetkové újmy, která pro vítěze činila 2.000.000 Kč. Ta se následně dělí dle Dostihového řádu mezi majitele, trenéra a jezdce. Druzí dva jmenování dostávají min. 5% z celkové dotace. Spor u přerovského okresního soudu nakonec skončil smírem, kdy žalobci přistoupili na návrh žalované společnosti ve výši 2.300.000 Kč. Majitel koně obdržel 1.500.000 Kč jako náhradu majetkové újmy a

¹⁵¹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka Pardubice, ze dne 16. března 2010, sp. zn. 55 Cm 16/2009

¹⁵² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2010, sp. zn. 6 Cmo 177/2010

¹⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ze 27. října 2011, sp. zn. 25 Cdo 661/2011

¹⁵⁴ ČT24. *Dostihový spolek zaplatil statisíce za mrtvou klisnu*. [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 22. května 2012 [cit. 3. dubna 2024]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/regiony/dostihovy-spolek-zaplatil-statisice-za-mrtvou-klisnu-275413>

¹⁵⁵ ČTK. *Nikas byl po dopingu diskvalifikován! Vítězem je Velké pardubické je Ribelino*. [online]. denik.cz, 28. ledna 2016. [cit. 3. dubna 2024]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ostatni_sport/nikas-byl-po-dopingu-diskvalifikovan-vitezem-velke-pardubicke-je-ribelino-20160128.html

250.000 Kč na nemajetkové újmě. Trenér Stanislav Popelka pak v součtu 350.000 Kč a žokej Marek Stromský 250.000 Kč.¹⁵⁶

¹⁵⁶ SOBOTKA, Michal. *Kvůli dopingu koně Nikase zaplatí firma přes dva miliony korun.* [online]. irozhlas.cz, 1. března 2017 [cit. 3. dubna 2024]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/sport_ostatni-sporty/kvuli-dopingu-kone-nikase-zaplati-firma-pres-dva-miliony-korun_201703011438_sob

7 Závěr

Diplomová práce byla vypracována s úmyslem umožnit komplexní vhled do problematiky zvířat jako vrcholových sportovců a jejich zákonné ochrany, jakož i ochrany prostřednictvím pravidel a řádů jednotlivých disciplín. Mým cílem bylo zejména analyzovat českou právní úpravu v oblasti využití zvířat ve sportu. Stěžejními zákony byly v této oblasti zákon na ochranu zvířat proti týrání a veterinární zákon. Pozornost jsem ovšem věnoval také mezinárodněprávní úpravě a právu Evropské unie. Jak jsem ale již uvedl v jednotlivých kapitolách, sportovní využití zvířat není v rámci ani jedné z těchto úrovní nikterak blíže upravováno. Jediným předpisem mezinárodního charakteru je „Mezinárodní dohoda o chovu, dostizích a sázkách“. Nicméně se ale nejedná o pramen práva. Jedná se o předpis zavazující řídící autority dostihového sportu v členských státech IFHA. Cílem závěrečné kapitoly je uceleně shrnout nejdůležitější informace, závěry a srovnání, ke kterým jsem dospěl v průběhu psaní této diplomové práce.

První kapitola se zaměřila na základní pojmy, jejímž cílem v úvodu bylo uvést definici zvířete, jak ze soukromoprávního, tak veřejnoprávního pohledu. ZOZPT vymezuje zvíře toliko jako obratlovce, kromě člověka, ovšem nikoliv plod či embryo. Občanský zákoník v § 494 pak za zvíře považuje „*smysly nadaného živého tvora*“, který není věcí a na kterého se ustanovení o věcech použijí obdobně jen v tom rozsahu, v jakém to neodporuje jeho povaze. Další z definic uvedenou v první kapitole je vymezení hospodářského zvířete. Zde jsem zdůraznil zejména rozdíl v pojetí mezi ZOZPT a veterinárním zákonem. Ačkoliv oba zákony obsahují v zásadě totožný výčet hospodářských zvířat, veterinární zákon se neomezuje pouze na obratlovce, ale uvádí ve svém znění např. také včely, čmeláky a jiný hmyz určený k lidské spotřebě. Dalším z pojmů vymezených v první kapitole je svod. Jedná se o stěžejní pojem z pohledu účasti zvířat v rámci sportovních soutěží. Za svod se považují mj. koňské dostihy či parkury, kterým jsem ve své práci věnoval zvýšenou pozornost. Důraz při účasti zvířat v soutěžích je taktéž kladen na tzv. „*Animal Welfare*“, tedy určitou životní pohodu.

V rámci druhé z kapitol jsem se zaměřil na stěžejní právní principy a zásady v rámci právní ochrany zvířat, které častokrát vycházejí z obecných zásad práva životního prostředí, pod které lze právní ochranu zvířat podřadit.

Stěžejní pak pro mou diplomovou práci je třetí kapitola. Ta se zaměřuje na analýzu právní úpravy *de lege lata* v oblasti zvířat jako vrcholových sportovců. Z pohledu mezinárodních smluv, kterými je ČR vázána, jsou stěžejními ty cílící na ochranu při přepravě a dále na ochranu zvířat chovaných pro hospodářské účely. Zbývající dvě úmluvy, jak ta o „chovu, dostizích a

sázkách“, tak i „Všeobecná deklarace práv zvířat“, nelze pro absenci právní závaznosti považovat za pramen mezinárodního práva. Na mezinárodní úrovni tak schází dohoda upravující ochranu zvířat v rámci vrcholového sportu, kterou lze považovat za pramen práva. Z toho důvodu jsem navrhoval blíže upravit a vymezit konkrétní prostředky ochrany, které cílí na tuto oblast ochrany, a to nejen pro stále sílící hlasy ochranářů pro větší zabezpečení, častokrát i pro úplné zrušení takovýchto soutěží. Mezinárodní dohoda vydaná IFHA je dle mého názoru dostačující pro maximální zabezpečení a ochranu zvířat a zavazuje členské státy IFHA, nicméně ji nelze považovat za pramen práva. Proto bych považoval za vhodné obdobnou dohodu sjednat i na úrovni mezinárodního práva. V rámci práva Evropské unie jsem se pak zaměřil na dílčí směrnice, nařízení či prováděcí nařízení upravující jednotlivé oblasti ochrany zvířat. Znovu se ovšem jedná pouze o obecnou ochranu, která se nezaměřuje konkrétně na zvíře jako sportovce, resp. neupravuje jejich účast v soutěžích a případné nároky na zabezpečení. Zabývá se zejména prostředky veterinární ochrany, minimálních standardů péče apod.

Vnitrostátní právní úprava na ústavní úrovni, na rozdíl např. od německé úpravy, nezakotvuje ochranu zvířat v rámci Ústavy. Stěžejním právním předpisem zde je zákon na ochranu zvířat proti týrání. Ten vymezuje mj. co se považuje za týrání. Mým cílem zde bylo zjistit, zda je ochrana zvířat prostřednictvím právních předpisů dostačující k zamezení přetěžování zvířat a předcházení fatálním zraněním. Nebo zda zde funguje jako prostředek ultima ratio a pro minimalizaci takových rizik postačí pravidla vydaná autoritami v rámci jednotlivých disciplín. S ohledem na to, že se v posledních letech neobjevil žádný případ, který by byl projednáván před správními orgány či soudy a který by měl spojitost s účastí zvířat v soutěžích, lze mít za to, jak jsem již uváděl ve třetí kapitole, že taková úprava je dle mého názoru dostačující pro minimalizaci rizik, která by mohla způsobit fatální zranění. Zákonná úprava ani dostihový řád ovšem nehovoří nic o tom, po jaké minimální době může daný kůň znovu absolvovat dostih. S ohledem na současnou termínovou listinu v Česku není možné se účastnit dostihu v rozestupu menším, než je 7 dnů. Což samo o sobě zcela jistě nelze považovat za přetěžování, pokud se to ovšem neopakuje pravidelně. Pokud tedy např. se kůň účastní dostihu po týdnu a následuje např. měsíční přestávka, není možné hovořit o přetěžování oproti případu, kdy by závodil s takovým rozestupem několik týdnů po sobě. De lege ferenda lze navrhnout úpravu této skutečnosti. Tedy stanovit minimální délku přestávky mezi jednotlivými starty. Nicméně mám za to, že toto není otázka pro zákonodárce, ale spíše pro Jockey Club ČR jako dostihovou autoritu. Nelze také považovat každý případný úraz za zřejmý ukazatel nezpůsobilosti jedince pro účast v soutěži, ať už by se jednalo o nezpůsobilost fyzickou či psychickou. Např. v rámci dostihového řádu jsou stanoveny dozorující orgány, které odpovídají

za řádný stav dostihové dráhy před začátkem soutěží a kteří jsou oprávněni neumožnit účast, je-li konkrétní závodistiště nezpůsobilé, popř. pokud daný jedinec vykazuje znaky poukazující na špatný zdravotní stav. Proto je také vyloučeno, aby mohlo docházet k takovým situacím, kdy by byl kůň nucen k výkonům, které by neodpovídaly jeho fyzickému (zdravotnímu) stavu, neboť zde jsou v první řadě prostředky jednotlivých řádů a při závodech jsou vždy přítomny kompetentní orgány či osoby, které mohou zakázat start daného jedince, pokud by pojal podezření, že není zdravotně v pořádku a tak nezpůsobilý k účasti v závodě. A tedy že by v průběhu samotného dostihu, parkuru apod. došlo k fatálnímu zranění. Nelze tedy skutečnost, že by v průběhu závodu došlo k fatálnímu zranění či zranění mírnějšího rozsahu, považovat bez dalšího za týrání. Jiným případem zde pak je skutečnost, kdy by trenér poslal do dostihu jedince, u kterého by věděl, že není zdravotně v pořádku a pokoušel se tento stav „maskovat“ různými zakázanými prostředky. Oproti případu, kdy by šel do dostihu stoprocentně zdravý jedinec, který by byl na dostih řádně připraven, a přesto došlo ke zranění v důsledku řetězce nešťastných náhod. Účast zvířete v rámci sportu je, podobně jako u lidí, spojena s určitou mírou rizika a možností vzniku zranění. Procentuálně nelze stanovit konkrétní hranici, pro kterou je riziko (ne)přípustné. Pokud by se tedy do právní úpravy vloudila již pouhá „možnost“ vzniku bolesti, utrpení či zranění při veřejném vystoupení, svodu či obdobném účelu, pak by to zcela jistě znamenalo zánik všech sportovních odvětví, při kterých hrají hlavní roli zvířata. Zákon ve své dikci vychází z formulace „pokud to je spojeno s bolestí, utrpením či zraněním“. Samotná účast koně v závodě ale nemůže být sama od sebe spojena automaticky s bolestí, utrpením či zraněním. Takový druh sportu by byl bez dalšího zakázán, resp. by nebyl povolen. Byl by dle znění § 4 odst. 1 písm. b) ZOZPT považován za týrání. Míra rizika vzniku je snižována a držena na co nejnižší úrovni kompetentními orgány. Proto nelze za týrání považovat pouhou možnost vzniku takového stavu. Ze znění zákona i z dalších ukazatelů dle diplomové práce není cílem zákonodárce cílit znění tohoto ustanovení již na samotnou možnost, ale stav, kdy je taková účast spojena bez dalšího se vznikem bolesti, utrpení či zranění.

Osobně ale tuto skutečnost považuji spíše za otázku etickou, nežli právní. Veterinární zákon pak upravuje požadavky na minimální veterinární standardy, vč. požadavků na pořadatele soutěží vyžádat si u příslušné KVS stanovení veterinárních podmínek a u příslušné obce pak povolení ke konání svodu. Zde je zákonná úprava poměrně striktní a neumožňuje konání takových akcí bez řádného povolení. Není tedy možné konat soutěže s účastí zvířat bez souhlasu a vědomí oprávněných orgánů. V opačném případě může být takovému pořadateli uložena peněžitá sankce až do výše 20 000 Kč, což s důrazem na rozsah ochrany, pro které jsou vydávány veterinární podmínky, dále také na hodnotu jednotlivých koní, ochranu života a

zdraví jejich i lidí, lze považovat částku, dle mého názoru, za nedostačující. Nicméně s ohledem na skutečnost, že nebyl zaznamenán žádný případ konání svodu bez splnění zákonných náležitostí, není zde žádný důvod pro zvyšování maximální výše jako preventivní funkce sankce. Plemenářský zákon opravňuje ministerstvo zemědělství k uznávání chovatelských sdružení a ukládá jim povinnost postupovat podle šlechtitelských programů. Účastnit soutěží se tak mohou pouze zvířata pocházející od registrovaných chovatelů, kteří svou činnost vykonávají v souladu a v mezích oprávnění. Např. koňských dostihů se tak mohou účastnit pouze koně plemene „Anglický plnokrevník“ podle příslušného šlechtitelského programu. Mám tedy za to, že systém ochrany zvířat v rámci jejich využití ve sportu, je nastavený systematicky a poskytuje dostatečnou ochranu již od předpisů v podobě pravidel a řádů jednotlivých disciplín, které stanovují pravidla pro účastníky soutěží, ať už se jedná o jezdce či trenéry, u kterých je vyžadován nespočet úkonů. A to v oblasti požadavků na zajištění veterinární péče, řádnou evidenci koní, notifikační povinnost, např. při importu či exportu do zahraničí apod. U jezdců pak požadavky např. na maximální povolený počet úderů bičíkem, a to i způsob jeho použití. Dále také vymezení zapovězených způsobů chování ke koním. Sestaven je rovněž systém sankcí za případná porušení, který je, dle mého názoru, dostatečný, i pro odstrašení od případných porušení. Přičemž zde figurují dva orgány, které jsou oprávněny k projednání závažnějších případů – Dostihová komise – která se zde figuruje jako prvoinstanční orgán pro projednání vymezených případů v Dostihovém řádu, a dále Dostihový soud, který funguje jako odvolací orgán proti rozhodnutím Dostihové komise (viz kapitola č. 6). Považuji tedy systém ochrany zvířat v rámci sportovních disciplín za dostatečný. Zákonné prostředky, i ty ultima ratio v podobě trestněprávních předpisů, nebyly jako postihy za porušení dosud aplikovány ve spojení s účastí zvířat v rámci soutěží. Samotná zákonná úprava je pak dle mého názoru kvalitně propracovaná a poskytuje systematickou ochranu, ZOZPT mj. definuje zakázané činnosti, co se rozumí týráním apod. Všechny tyto případy pak kladou taktéž důraz na požadavky Welfare.

Čtvrtá kapitola doplňuje tu třetí úpravou organizace na úseku ochrany zvířat, veterinární péče a plemenitby a to včetně vymezení dvou organizací zastřešujících koňské disciplíny, které jsou nejvíce zastoupeny v ČR, Jockey Club ČR a Česká jezdecká federace. Ty jsou dle svých stanov oprávněny k vydávání pravidel pro pořádání soutěží.

Pátá kapitola měla za cíl srovnání etiky a práva v oblasti ochrany zvířat ve sportu. Prostřednictvím dvou etických směrů, deontologie a utilitarismu, jsem se pokusil o přiblížení pohledu na tuto problematiku z pohledu etiky. Tedy, zda lze srovnávat etický a právní pohled na zvíře jakožto vrcholového sportovce a zda je etika postavena na roveň právním předpisům.

Ta je bezesporu jedním ze stavebních kamenů tvorby právních norem. Souvisí jednak s názorem společnosti na určité oblasti jak každodenního života, tak i na spoustu jiných situací. A tedy i zvíře jako sportovce. Značná část laické veřejnosti, dle mého názoru, žije díky „mediální masáži“ v domněnku, že se, např. koňských dostihů, týkají pouze negativní skutečnosti, bez sebemenší snahy o zamyšlení se o to, jaká je druhá „strana mince“. Zejména bulvární deníky se chytají pouze případů fatálních zranění či jiných „senzací“, které se zpravidla objevují v období kolem Velké pardubické. Žádné zprávy např. o úspěších českých koní na domácí i zahraniční scéně nebo např. reportáže z tréninkových středisek o každodenní péči apod. Senzace, a tím spíše jakékoliv negativní zprávy, mají zkrátka větší čtivost, nežli zprávy pozitivní. Což ve velkém ovlivňuje názor společnosti na tuto oblast a může to tak mít i vliv na vůli zákonodárce při tvorbě právních předpisů. Dle mého názoru tak etika, filozofie i právo spolu úzce souvisí a to i při aplikaci na konkrétní případy, kdy lze při výkladu zohlednit i různé etické teorie. Mám přesto za to, že etický a právní pohled na zvíře jako sportovce nelze zcela srovnávat. Nelze stavět etiku na roveň právním předpisům, třebaže do jisté míry mohla mít vliv na tvorbu norem. Objektívni právo jako ucelený souhrn právních norem vytváří základ, podle kterého je každý jedinec povinen se chovat a je závazné a účinné pro každého bez rozdílu. Zatímco etika je filozofická disciplína zabývající se zkoumáním morálky, morálního jednání lidí a také jejich hodnocením z pohledu dobra i zla. Každý jedinec tak ze své vůle může mít na určitou oblast společenského života různý názor a jinak na něj nahlížet a hodnotit. Proto, dle mého názoru, tyto pojmy nelze postavit na roveň a považovat je při takovém hodnocení za totožné.

Přestože jsem se ve své diplomové práci snažil o detailní popis jednotlivých zákonných definic, skutkových podstat a prostředků ochrany, nebylo z důvodu omezeného rozsahu práce možné více rozvést např. správněprávní či trestněprávní odpovědnost za případná porušení právních norem. Nicméně mám za to, že problematika ochrany zvířat, zejména prostřednictvím trestního práva, ať už za týrání zvířat, či chov v nevhodných podmínkách, které mohou jako prostředky ultima ratio taktéž sloužit k ochraně zvířat jako vrcholových sportovců, již byly rozpracovány řadou odborných publikací i diplomových prací. Další z oblastí, které jsem se pro omezený rozsah nemohl věnovat, je otázka používání zakázaných látek a případné postihy za to. Problematika je, na rozdíl u dopingů člověka o to citlivější, že zvíře se nemůže případně aplikaci těchto látek ze strany ošetřovatelů či trenérů, nijak bránit a tedy ani jejich případným nežádoucím účinkům. Jinými případy pak jsou ty, kdy byla zjištěna jejich přítomnost v těle a buďto neměly žádný vliv na životní funkce nebo se do těla dostaly jiným způsobem, nežli

úmyslnou aplikací, např. kontaminací krmiva (viz kapitola č. 6). Což lze považovat za námět pro další budoucí výzkum.

8 Bibliografie

8.1. Monografie

DAMOHOŘSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010, 629 s.

DAMOHOŘSKÝ Milan a kol. *Zemědělské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 224 s.

CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Praha: Triton, 2013, 118 s.

KAPITZKE, Gerhard. *Kůň od A do Z: plemena, chov, chování, jezdeckví, spřežení*. Praha: Brázda, 2008, 411 s.

MÜLLEROVÁ, Hana a kol. *Kapitoly o právech zvířat: „My a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva*. Praha: Academia, 2016, 797 s.

MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, 490 s.

OSINA, Petr. *Teorie práva*. 2. vydání. Praha: Leges, 2020, 238 s.

PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde, 2009, 327 s.

SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Praha: Práh, 2001, 264 s.

TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, 512 s.

WEBSTER, John. *Životní pohoda zvířat: kulhání k Ráji: Praktický přístup k nápravě problému naší vlády nad zvířaty*. Praha: Práh, 2009, 291 s.

8.2. Právní předpisy mezinárodního práva

Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě č. 20/2000 Sb. m. s.

Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely č. 21/2000 Sb. m. s.

8.3. Právní předpisy Evropské unie

Směrnice Rady č. 90/428/EHS ze dne 26. června 1990, o obchodu s koňovitými určenými pro soutěže a o podmínkách jejich účasti v soutěžích. Úř. Věst. L 224, 18. srpna 1990, v platném znění.

Směrnice Rady č. 96/22/ES ze dne 29. dubna 1996 o zákazu používání některých látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a beta-sympatomimetik v chovech zvířat a o zrušení směrnic č. 81/602/EHS, 88/146/EHS a 88/299/EHS, Úř. Věst. L 125, 23. května 1996, v platném znění.

Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97, Úř. Věst. L 3, 5. ledna 2005, v platném znění.

Smlouva o fungování Evropské unie. Úř. Věst. C 326, 26. října 2012, v platném znění.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/262 ze dne 17. února 2015, kterým se stanoví pravidla podle směrnice Rady 90/427/EHS a 2009/156/ES, pokud jde o metody identifikace koňovitých (nařízení o průkazu koňovitých). Úř. Věst. L 59, 3. března 2015, v platném znění,

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/429 ze dne 9. března 2016, o nálezích a o změně některých aktů v oblasti zdraví zvířat, Úř. Věst. L 84, 31. března 2016, v platném znění.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/1012 ze dne 8. června 2016, o zootechnických a genealogických podmínkách pro plemenitbu čistokrevných plemenných zvířat, hybridních plemenech prasat a jejich zárodečných produktů v Unii, pro obchod s nimi a pro jejich vstup do Unie, o změně nařízení (EU) č. 652/2014 a směrnic Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a o zrušení některých aktů v oblasti plemenitby zvířat („nařízení o plemenných zvířatech“). Úř. Věst. L 171, 29. června 2016, v platném znění.

8.4. Právní předpisy České republiky

Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 359/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 183/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

8.5. Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů [online]. justice.cz [cit. 4. března 2024]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Důvodová zpráva k zákonu č. 359/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů [online]. beck-online.cz, [cit. 6. března 2024]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/-q324663---jkvsqJul/duvodova-zprava-k-zakonu-c-359-2012-sb>

8.6. Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 6. února 2007, sp. zn. I. ÚS 531/05, (N 24/44 SbNU 293).

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka Pardubice, ze dne 16. března 2010, sp. zn. 55 Cm 16/2009.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2010, sp. zn. 6 Cmo 177/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. 25 Cdo 661/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2019, sp. zn. 22 Cdo 1722/2018.

8.7. Komentáře

HŮLOVÁ, Markéta. *Zákon na ochranu zvířat proti týrání. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, 9 s. [online]. noveaspi.cz, [cit. 11. března 2024]. Dostupné na <https://www.noveaspi.cz/products/lawTextPrint/13/171/1/2?timeslice=31.12.9999>

KNĚŽÍNEK, Jan. *Kompetenční zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 357 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část. (§ 1 – 654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 2296 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III. § 419 – 654.* Praha: Leges, 2014, 1234 s.

PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (2. aktualizace).* Praha: C. H. Beck, 2023, [online]. beck-online.cz, [cit. 4. března 2024]. Dostupné z: § 494: Živé zvíře. Občanský zákoník - Beck-online (upol.cz), 3352 s.

SKŘIVÁNKOVÁ, Marcela a kol. *Veterinární zákon. Praktický komentář. 1. vydání.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 435 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2023, 4968 s.

TOMÁŠEK, Michal a kol. *Smlouva o EU, Smlouva o fungování EU, Listina základních práv EU. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 1661 s.

8.8. Odborné časopisy

MÜLLEROVÁ, Hana. *Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník.* České právo životního prostředí, 2014, roč. 35, č. 1. s. 20

8.9. Internetové zdroje

BŘEZINA, Jan. *Dereifikace zvířete aneb skutečně již zvíře není věcí?* [online]. epravo.cz, 25. 5. 2020 [cit. 4. března 2024]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dereifikace-zvirete-aneb-skutecne-jiz-zvire-neni-veci-111098.html>

Blick berichtet über die 'Peitschen-Revolution' [online]. horseracing.ch, 13. března 2024 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.horseracing.ch/news/blick-berichtet-ueber-die-peitschenrevolution-lob-fuer-den-schweizer-galopprennsport-nd-11151.html>

CAMPBELL, Madeleine L. H. *Ethical Justifications for the Use of Animals in Competitive Sport. Sport, Ethics and Philosophy.* [online]. 28. července 2023 [cit. 31. března 2024]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17511321.2023.2236798>.

CÁP, Martin. *Změna držení i diskvalifikace hříšníků. Britské dostihy omezují bičičky* [online]. jezdcı.cz, 15. července 2022 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z:

<https://www.jezdci.cz/clanky/zmena-drzeni-i-diskvalifikace-hrisniku-britske-dostihy-omezuji-biciky/>

ČT24. *Dostihový spolek zaplatil statisíce za mrtvou klisnu*. [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 22. května 2012 [cit. 3. dubna 2024]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/regiony/dostihovy-spolek-zaplatil-statisice-za-mrtvou-klisnu-275413>

ČTK. *Nikas byl po dopingu diskvalifikován! Vítězem je Velké pardubické je Ribelino*. [online]. denik.cz, 28. ledna 2016. [cit. 3. dubna 2024]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ostatni_sport/nikas-byl-po-dopingu-diskvalifikovan-vitezem-velke-pardubicke-je-ribelino-20160128.html

Farm Animal Welfare Committee (FAWC). *Past, Present and Future* [online]. Farm Animal Welfare Council, 10. 2009. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7d89fe40f0b64fe6c24508/Farm_Animal_Welfare_in_Great_Britain_-_Past__Present_and_Future.pdf

Global Champions Tour [online]. Dostupné z: <https://www.gcglobalchampions.com/en-us/lgct>
International Federation of Horseracing Authorities. 2024 [online]. Dostupné z: <https://www.ifhaonline.org/>

LarDen. *Co je Hobby Horsing?* [online]. hobby-horse.cz. 23. listopadu 2023 [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://www.hobby-horse.cz/blog/co-je-hobby-horsing/>.

LERCIER, Marine., *Welfare protection of the animal-athlete in the sports company in light of the evolution of the legal regime for animals, dA*. Derecho Animal (Forum of Animal Law Studies) [online]. 10. ledna 2019 [cit. 10. března 2024]. Dostupné z: DOI <https://doi.org/10.5565/rev/da.404>, 3 s.

MADSEN, Peter. *Deep ecology*. [online]. britannica.com, 28. října 2023 [cit. 17. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/deep-ecology>.

SOBOTKA, Michal. *Kvůli dopingu koně Nikase zaplatí firma přes dva miliony korun*. [online]. irozhlas.cz, 1. března 2017 [cit. 3. dubna 2024]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/sport_ostatni-sporty/kvuli-dopingu-kone-nikase-zaplati-firma-pres-dva-miliony-korun_201703011438_sob

ŠŤASTNÁ, Eva. *Welfare zvířat*. [online]. uozw.cz, 5. 12. 2021 [cit. 7. března 2024]. Dostupné z: <https://www.uozw.cz/welfare-zvirat-2/>

Švédské dostihy zakazují bičik [online]. equichannel.cz, 16. února 2022 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://equichannel.cz/clanky/dostihy/svedske-dostihy-zakazuji-bicik>

Terrestrial Animal Health Code (2023) [online]. World Organization for Animal Health, 2023. Dostupné z: https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/terrestrial-code-online-access/?id=169&L=1&htmlfile=chapitre_aw_introduction.htm.

VLČEK, Miroslav. *Francie výrazně přitvrzuje boj proti bičikům. Za devět a více pobídek bude následovat diskvalifikace koně* [online]. dostihy.fitmin.cz, 11. srpna 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://dostihy.fitmin.cz/zahranicni-dostihove-deni/francie-vyrazne-pritvrzuje-boj-proti-bicikum-za-devet-a-vice-pobidek-bude-nasledovat-diskvalifikace-kone.html>

8.10. Ostatní zdroje

International Federation of Horseracing Authorities. *The International Agreement on Breeding, Racing and Wagering – 2024* [online]. Dostupné z: <https://www.ifhaonline.org/resources/ifAgreement.pdf>

Předpisy pro konání rovinových a překážkových cvalových dostihů (Dostihový řád) [online]. Praha: Jockey Club České republiky. 2024 [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: http://dostihyjc.cz/download/dostihy/DR_2024_clear.pdf

Stanovy České jezdecké federace. [online]. [cit. 29. března 2024]. Dostupné z: https://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/zakladni/2018/Stanovy_overene.pdf

Stanovy Jockey Clubu ČR. [online]. [cit. 29. března 2024]. Dostupné z:
http://dostihyjc.cz/download/Stanovy_JCCR_2022.pdf

Tisková zpráva Evropské komise. *Komise navrhuje nová pravidla pro zlepšení životních podmínek zvířat.* [online]. ec.europa.eu. 7. prosince 2023 [cit. 21. března 2024]. Dostupné z:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6251

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá právní ochranou zvířat jako vrcholových sportovců. Jejím cílem bylo zjistit, zda je současná právní úprava dostačující pro to, aby zamezila přetěžování zvířat a jejich případnému zranění ve sportu nebo zda jsou pro daný účel postačující pravidla a předpisy jednotlivých disciplín. Dále také, jestli lze každý fatální úraz zvířete při sportu považovat za to, že nebylo dostatečně způsobilé, fyzicky i psychicky a tedy za týrání nebo jde o souhru nešťastných náhod. A zda postačí k tomu, aby bylo možné považovat již pouhou možnost vzniku bolesti, utrpení či zranění, určitá míra rizika nebo je nutná přítomnost 100% jistoty existence původu daného stavu vyplývající z účasti v soutěži. V neposlední řadě také tím, zda lze srovnávat etický a právní pohled na tuto problematiku a jestli je možné stavět etiku na roveň právním předpisům. V průběhu analýzy se stává zřejmým, že i když je samotná právní úprava v právních předpisech i v řádech jednotlivých disciplín dostačující pro minimalizaci rizika vzniku fatálních úrazů, i úrazů méně závažných. Tak taková úprava neobsahuje pravidlo, které by trenérovi stanovovalo minimální délku přestávky mezi starty. Zde tedy lze spatřovat prostor pro změnu úpravu *de lege ferenda*. Dále to, že jako příčinu každého fatálního úrazu zvířete při sportu nelze považovat skutečnost, že jedinec nebyl po fyzické či psychické stránce způsobilý k výkonu a že se tak jedná o týrání. Není taktéž možné stanovit míru přípustného rizika vzniku úrazu vůči účasti v soutěži. Zákon zde zcela jasně říká, že samotná účast musí být spojena s bolestí, utrpením či zraněním. Pokud by zákonodárce připustil pouhou možnost vzniku, nebylo by možné takové soutěže provozovat, neboť i sebemenší riziko zkrátka nelze vyloučit. A v závěru se tato práce zabývá srovnáním etického a právního pohledu na zvíře jako vrcholového sportovce. Do jaké míry může etický pohled a „nálada ve společnosti“ ovlivnit činnost zákonodárce i tvůrce předpisů pro soutěže.

Summary

This thesis deals with the legal protection of animals as elite athletes. Its aim was to find out whether the current legislation is sufficient to prevent overloading of animals and their possible injury in sport or whether the rules and regulations of individual disciplines are sufficient for the purpose. Furthermore, whether every fatal injury to an animal in sport can be considered as a failure to be sufficiently fit, physically and mentally, and here as cruelty or as a combination of unfortunate coincidences. And whether the mere possibility of pain, suffering or injury is sufficient to constitute a certain level of risk or whether the presence of 100% certainty of the existence of the origin of the condition arising from participation in competition is necessary. Last but not least, whether the ethical and legal perspectives on this issue can be compared and whether ethics can be equated with law. In the course of the analysis, it becomes apparent that, even if the legal provisions in the law and in the ranks of the disciplines are themselves sufficient to minimise the risk of fatal injuries, even less serious ones. Thus, such regulation does not contain a rule that would impose a minimum length of break between starts on the trainer. Here, therefore, there is scope for a *de lege ferenda* modification. Further, that to it is impossible consider that the cause of any fatal injury to an animal in sport is that the individual was not physically or mentally fit to perform and that this constitutes torture. Nor is it possible to determine the level of tolerable risk of injury relative to participation in competition. Here, the law is quite clear that the participation itself must involve pain, suffering or injury. If the legislature were to allow for the mere possibility of occurrence, it would be impossible to run such competitions, since even the slightest risk simply cannot be excluded. Finally, this paper concludes by comparing the ethical and legal perspectives on the animal as a top athlete. To what extent can the ethical view and the 'mood of society' influence the actions of the legislator and the rule maker for competitions.

Klíčová slova

Zvíře jako vrcholový sportovec, Zákon na ochranu zvířat proti týrání, Veterinární zákon, zásady, animal welfare, etika, svod, působnost orgánů, ochrana zvířat jako sportovců, dostihy, péče o zvířata, veterinární ochrana, kůň.

Keywords

Animal as top athlete, Animal Protection against torture Act, Veterinary Act, principles, animal welfare, ethics, seduction powers of the authorities, protection of animals as athletes, racing, animal care, veterinary protection, horse.